

Luboměrske zašlosti
zachycuje pírem, R. Mik.
v Luboměři na Moravě.

Jahudkinky

Něco z minulosti

o životě lidu
v naší obci

Luboměří, u Spálova.

Napsal: Rudolf Kik.

Našem se vlasty, když, že když mohu být všechno
čti, abu se vlaste všechno když mohu, a když
v lidech abu v lidech mohu.

Císař svého dneho do Karlovoi
moci bránil jenom jednou jen fotografií v klenbu
ku kamennou bránu, když když klenba
převrhla pánvi. Zde byl on, když kamennou mohu,
když kamennou bránu když mohu, když když mohu
převrhla. Převrhla když kamennou mohu, když
když kamennou mohu.

Tak dobrá, budeme khati borůvky dohromady. Nejprve nahláme jedné, potom druhé, potom třetí, a naposled tě čtvrté. Tak které se bude khati první?

Chybří Frančka se otočila první, a praví: Napřed nahláme pro mne, a pak postupně dálé. Všechny dívouchy započaly s chuti kolektivně khati, a syaly borůvky do Frančiné nádoby. Nejdalo dlouho Frančky nádoba byla plná.

Frančka hdyž viděla, že má její nádobu již plnou, byla tomu ráda, a nedobrý jí započal pronoukati ke zlému.

Frančka započala byti v tom borovém netypiční. Všude se jí zdalo málo borovinek. Lajdročila sem, a tam, hledala borovinku více, a více, až při tom hledání, se svým boroviskem z lesa úplně zmizela. Frančku kolektivky volaly, hledaly, a Frančku nenašly.

Nezbyvalo nic jiného než společně hhní borovinek, jak bylo smluveno, dodržeti bez věrohodnosti Frančky.

Až měly všechny kři, borůvky nahlámené, daly si své věci doporučku, a byly rády, že na ně pro dobu hhní borovinek Němeč z Lindavy nepríšel, a z lesa je nevyhnali.

Až měla Teréza, Žefla, a Nany všechno sbalené, borivky na zádech, daly se na pochod z lesa Bažantovce ven, k Luboměři.

Kráčely k Luboměři, bylo již díveno po poledni. Mohly byt doma již dříve, kdyby je nebyla Frančka tak oběstila.

Když kráčely pro silnici k Luboměři, přišel mladý Franček co jinu dnes vymastila, že muže měsak takového osoba udílati. Zč se nebojí hrůzec?

O my borivkárky dosly k dědine, prosily vedle hřbitova a vedle kostela, opět se zbožně pokřížovaly.

V duchu si vzpoměly na Frančku, kde asi bude. Aži že již doma. Zda-li se i ona, jdouc vedle kostela, s jahudkami na zádech, pokřížovala?

Když dosly o my borivkárky košek do dědiny, kde stojí před stavěním u vrát matka Frančky a káze se jich: Krácpak ještě byly tak sluchové?

Masť Frančka šla ráno s vánem, a ta je již díveno doma. Donesla plnoč mádou borivek.

Frančka byla doma, ale ven se neukázala.

Borivkárky šly vedle Frančiny matky bez zastavení dale, s odpovědi: Ta vaše Frančka nám to dnes ale pékně vyvedla!!!

Pravdivý příběh který vyprávěla borivkářka Terzie Simová, č. 87.
narodená v r. 1881., provdaná Honysová
č. 52.

v Luboměři.

Frančka byla je zpojne' rodu my řadové, 20. 21.

Zápisník

u starého žebřáka, člene:

Seb jsem dědinec, všude ticho jako v hrobě. U jednoho
grunku půsorný neklik. Selka mříká, a s placem utíká
s dělní od grunku, záhumenní cestou k lesu.

Ve dvore vyje pes, krávy řvou ve chlévě,
a moštali řehotají, a nohami hrabou, koní.
Selák má cep v ruce, a bije se u vrátk svého dvoru
se žolany. Haji svij statek, pro svých rodičích zdečený.

Selák vysílený klesá k zemi, probodnutý
ostěpen. Krev mu z prsu teče. Teče jako láva z jeho těla,
a začíná přisychat. Jeho bledé ruce jsou zataženy;
Oči otevřeny, a zakaleny. Zakaleny, a upřeny na svij statek.

Nikoho zde není, jen lásťovky nad ním
polketají, a moučky na chudaka sedají.

Není zde nikoho, kdo by chudáka od vrátk
odnesl, a s úctou ho pochoval.

Kuba toměl plnlosti

Po dobu okupace, neměli jsme se právě zle.

Všechno bylo na listky, všechno plavalo v discipline.

Každý uvědomělý Němec, pracoval pro vítězství zbraní německých. Německá armada se živila v cizích zemích jako: v Rusku, ve Francii, v Africe, a t. dál.

Zkrátka dobré, celou německou armádu živil nepřítel Němců, v jeho zemi.

Byly ve farnosti opálovské, museli jsme snášet dobu i zlé. Pěkné Němce ve všem poslouchali, hrdou nařízenou práci v pravý čas vykonali, a nebrabali.

Po celou okupační dobu, byl ve Spálově za p. faráře Pavla Smolka, rodáka z Hlučínska. Byl to pán středního věku. Mluvil čistě česky.

Nakloněn byl k Němcům.

Ten, do nás s karabínou někdy noční zavrtal.

Například: Jen si vzpomněte na bývalou čs. republiku, jaká byla nekomunistická, jak vstahovaly děti své ruce po skýbcích chleba, a plakaly hladem.

Nebo: Výporádále koncničky, a tančujete. Němečtí vojaci bojují proti komunismu. Prolévají na frontách za nás svou krev.

Jak by vám bylo, kdyby oni v zájmu hancovali, a my na frontách bojovali.

Odpověděli panu faráři se nesmělo.

Stačila odpověď: Proč vrahli německé vojáce jako raubíři do Polska, do Francie, do Ruska, a Norska. Nikdo je tam se zbraní v ruce nevolal. Štěli seděti v Německu, a mohli klidně tančovat.

Kuseli jste žourání vyslechnouti, a byli potichue.

Stačilo seděti doma, a nechodiť do kostela p. Smolku poslouchati. Ne jo! Kdo do kostela nesel, byl v podzemi, že jest komunistou.

Poslechněte s čím nasíral p. karatek my lid dál:

of
Kdo nevykoná velikonoční zprostřed, tomu odepírá církev svatá, církevní pohřeb.

Jak by k tomu přišla zbožna ženská, která ke sv. zprostřed, a ke sv. přijímání chodí, a měla by takový pohřeb jako ten, kdo nevykonal ani zprostřed velikonoční.

Přistú neděli spustil opět: Tím, který velikonoční zprostřed vykonati mohli, a nevykonali je, nechám odzvoniti, tím malým zvonem, uměláčkem.

Z vyzvánění platilo až i pro Adolfa Hitlera, a celý jeho generalismus.

Na takové sloužení si p. farář Pavel Smolka polypěl.

Nám v Luboměři, zavolal každou druhou neděli mší svatou v Luboměři. Dříve byvala mše sv. každou třetí neděli.

Nedělal ani žádne oraholy s pojehnáním s monstrancí v Luboměři, jako p. farářové dřívejší, Kyselák, Příkryl.

Když přišel p. farář Smolka do Spálova poukázal hned ve spálovském kostele na boční oltáře řhouce: Zde ještě na bočních oltářích nastaveno kolik sošek, že člověk ani nevidí, kdy klerici svatemu jest původně každý boční oltář zasvěcen.

Namísto těch sošek, měla se raději mechaty spravili kostelní okna.

Skutečně byla za faráře Pavla Smolky, nová okna v kostele ve Spálově použitá.

Pán f. Smolka, konkuroval bratrům pléků i p. Dr. Kluckovi. Oznamil skarabětny, aby si lidé donesli do kostela kylice, že je posvátečné, a mohou nemocným v domácích sloužiti jako lék. Na Hlučínsku že tomu tak jest.

Smolka nezapočítal ani mší svatou sloužili, za padlé německé vojáky u Stalingradu.

Mámo, já vzpomínám.

Býlo to v letech 1902, 1903, 1904, kdy jsem musel se svoje matkou chodit do panského lesa na slaní.

Katka dala rozkaz: Po poledni neuteč, pojď sem domou do lesa.

Až měla přijít doba odchodu malka mi dala krajíc chleba na posilnění. Katka vzala krávici, zamotala do ní hrabelky a hajdy přes Kožiniči dvír na fojtovu cestu, a k Haličovce do panského leska.

Přejdaci k Kališově lesu, namířili jímc doprava přes Bartoňíků, a Barníků les do panského. Malka věla do lesa, a rukama zhoušela kde by se hodilo břemeno slaní, nahrubati.

Ti napovídala státi u stromu, a dívati se dolů na cestu jestli nejde hajní, a nebo čelník.

Katka si klekla, pravou rukou hrabala, a levou vyhazovala ze slaní kamenní. Až měla 6. krovádeck nahrubáno, dívala, a mackala slaní na krávici, aby se slaní nesypalo z krávice ven, napichala dokola krávici chvojinek. Až měla nůž povlé zavazanou, (někdy binkule při utahování cíp u krávice) nalámalala si chvojí na jemka. Scala ke břemenu, a iekla, včil Pánbe pomoz vstat! Vši silou prostříla hlavu za cípy a včil auf. To slo ale řežko, na nohy se s břemenem postavit.

Si pravila abyh zvihal. Ta shákal okolo břemena, pomáhal jsem jak jsem mohl. Byl jsem hala ještě slabý. Někdy se břemeno při vstavání vytocilo, a malku k zemi půmačko. Teď bylo shýčli nárek: Ach Ježíšmaria, so břemeno mne ještě udáví.

Tak, tak, že stou tihou na zádech konečně vstala. Když vstala, popravila si jednou rukou šálek na hlavě, a druhou rukou držela pevně cípy pod krkem a párnice. Trochu se s břemenem nadkaskla, a praví: Podej mi toho jantka, kterho si dala na kůže pod břemeno.

Ted jste byli nachystaní na abmars. Halka měla toho na zádech až do Jezu. Jeji přání, při vykrocení znělo: Věl pámbe promž, dojít dom!

Vycházel jste z lesa promale, a pradosti, že nás při hrabání hájí, a nebo čelník nechytil. Šel jste opět k té staré hleboké fojtové cestě, a pro ni až domu. To ale ukazovalo $\frac{3}{4}$ hodiny šlapání s břremenem na zádech, až pod keilnu.

Fojtova cesta byla hleboká, měla vysoké boční mize. Na těch mizech se s břemeny dobrě odpočívalo, a vstávalo. Šel jsem obyčejně za malkou, a teď jsem pozoroval, jak těká na nohy našlapuje, a pod tihou břemene, při každém kroku, jak se jí paty rozšlapují.

Obyčejně celá vysilena se až pod keilnu dokymácela, cíp pod bradou honem rozvazala, a běhemských, s břemenum na zem. To ji ale odlevilo. Halka byla ráda že má kůru odbytou, a já byl ještě radši, že jste již doma, a mohu jít na shánáčku.

Dokud matka slami hrabala, má práce byla,
státi na scházi, divat se do lesa na cestu, záležit
níkdo nejdé.

Jednou jsem se dival s kopce dolů na cestu k Lázinnímu
potoku, a tu jsem uviděl četníka. Měl flintu, šavli,
a klobouk s hohoučím převírem.

Stál na cestě k Heltínowu, od nás asi 80 kroků vzdáleny,
a dival se kloně na nás.

Matka klečela, a slami pílně hrabala. Ta jí prospěl až k mì,
a posípal jí: četník se na nás divá. Matka skočila
na nohy, drapla krávici, a hrabalky, a utekli jíme
do Bartoňákovova lesa. Tam jíme stáli v horském doplňení
dosti dlohu.

Potom mi praví matka, běz se tam podívat, jestli ten
četník tam ještě stojí. Ta jsem řel opatrně až na místo
kde matka slami hrabala. Nahrabané hrázdicky byly
nelknuté, a četník na cestě nikde.

Řel jsem honem matece se zpívavou, že četník je scedy jíž
pryc. Matka šla na ono místo kde měla jíž něco slami
nahrabáno. Přihrabala ještě kolik aby měla břemen.

Hrabala, ale celá rozzuřena, a pořad se
při hrabání ohlížela, aby ochránit četníka od některé
slamy nedonesl.

Konečně břemeno slami nahrabala, napo-
hovala, klečela to dostali na záda, a odpoutati se s tím
od země. Vymárlí jíme z lesa ven, a opět loukou fojtovou
křízovou cestou se žárlávkami, kráčeli jíme postupu
k domovu.

Přijedoucí domů, okoví hkený ševoval doma na verbánku, jsem hned hlasil, že v lese se na nás dívá celník.

Vlece se mne říkal: A chytíl vás? Ja odpověděl hrde: Nechytil. Ty když jste ho zbadli, uchali jste se schovat do Bartoňákovova lesa. Vlece mluví: No tak je to dobré, když vás nechytil.

Dnešní mužům napsali, že to břemeno slámu nestalo za ten strach, a za tu dřínu, něstí to od Halkinova na zádech, až do Lubomíře.

Jiný z lakových ježlicnatého slámu neměl na poli žadnou hodnotu, ani užinek.

Slámu bylo to, že bylo pod krávy čím naslati.

Leslaci mili lesy vyhucané, a na poli obili mizerné. Slámy se házelo skoro každému, od rohu k rohu.

Slámu nestál pod dobytek v Lubomíři v onej době, skoro nikdo. Slámy bývalo taklik, že stačila sotva na sečku, na obřusla, na stěchy propovíti, a do postele.

Dostatek slámy mivali sečlaci v německých obcích, kteří používali na role umělá hnojiva. Tím docílili větší úrody.

Ve farnosti spálovské se domáhali větší úrody na poli, polním každoročním procesním procesím, okolo hřmen, a putováním na místa poutní.

Okolíci Němci pro slámu k nim nejezdili. Ty jste jezdili s prosákem o slámu k nim. Tak tomu bylo u nás ještě v době první republiky čs. za p. prezidenta Tom. Gavarijka.

Tento nehybný, zastaralý způsob hospodáření v naší farnosti měl zde své podmínky, a dle soudružnosti živiny, stálečí.

Tento starý způsob hospodáření ožbračoval lesy, a lid byl tím určán v bídě, a nedostatečných, z důvodu malého výnosu z polí.

Tento boj proti pokrokovému hospodářství, nahnal v naší farnosti nesrozumitelných škod.

Okolní Němcí mluvili tak: My jsme kež v Bohu věříci, ale posloucháme i naše učitele, jak nám rádi k dobré.

Mnozí naši selskí synové sloužili u Němců sedláčků za čelediny, viděli tam pokrokovější postup v práci. Pršeli ze služby domů, s nicim nichli, dělali opět tak, jak to dělal jejich táta.

Něco zlepšili jak to mají na Němcích aby stálo peníze. Postavil mramorý chlév, mašlab, prasečák, močírskovou jamu, když každý rok kupoval umělá hnojivo, jas brášku, to složí prachy. Kdyby se docílila větší úroda, musela by se postaviti větší stodola, a mořina, aby stálo gase hromada peněz, a tak to necháme rádi ji pro starce, jak Pámbu dají.

Němcí jsou gabrišalové, ti si mohou pokročit v zemědělství dovoliti. Tak se u nás pořád mluvilo, a v době postní brněním olejem mastilo.

Když zaostali zemědělci málo výproduktovali, scházela obživa v celém státě.

Výměra selského gruntu, musela uživiti více lidu ve státě, ne jenom členů selské rodiny.

U nás v naší farnosti byli sedláci většinou neobaleci.

Vysedávali nejraději pro cílých dnech v hospodách, propíjejíce si mops, a hrkání spicí od fazky v ústech mezi zuby. Čnoži z nich byli dobří šmakáři. Rozeznali dobré která kočálka je lepsi, zaali z Hranic Wolfsova, a nebo z Bilevce Starkusova.

Když při majetku zdokonalili, spravili, to Bohu chválu. To by byl hřich. Namísto zvedání, byly na selských gruntech úpadky. Tyto úpadky započaly po r. 1848, to jess od zrušení selského poddanství.

Až do r. 1848, byly u nás všechny selské grunty celé, a v pořádku.

Svoboda donesla bojdačovi, a pohromu na mnoho selských rodů, a gruntů.

Čnoži sedláci, než by se chopili hospodaření, raději statky zaměstávali, a započali odpodávat „Padělky“.

Čnoži planálovi prodali $\frac{1}{2}$ majetku, čili $\frac{1}{2}$ gruntu. Který sedlák měl pracovitěho čeledína, takový sedlák se udržel se svým gruntem na vodě celé.

Čnoži darebáček, lenivec, než by sel prochel s duchem času, a přiložil více k dílu, raději svůj zaměstnaný grunt prodal.

Grunt prodal jenom jednou. Více skromu pro něho v jeho lese ku kácení, a prodávání nerostlo.

Darebáček dobrě viděl, že pokrok si na cestu nezadřízílně vříd. Dobře viděl, že s jeho darebáctvím jeho grunt skále zanechal.

Tedí mnohý, a mnohý sedlák zaostále
víceč, že nelze zanechanost nahradit, a dokončit.
Není k tomu prostředek. Peníze, namísto v záložnici
jsou uloženy v hospodě bez knížky.

Tu mnichem u nebyvalo jiného,
než selský grunt navždy prodali.

Grunt prodali, a do práce se někam
vracíti, a makati. Na skarci létá, namísto vyminky
na grunte, někde na bášce bide, až do smrti upříti!

Takových smutných, hajdáckých případů
bylo v naší farnosti dříve dost, obzvláště v Leboři.

Poděkuje dějiny jednotlivých selských gruntu

od r. 1848-1910.
v Leboři.

Pamatují dobré, když otec několik s nákupem zboží z Oder pěšky domu. Donesl jedno stěblo růže z Dobšvaldské na ukázkou domu. Postavil to zelené stěblo s klasem napřed jízby, a řekl: Tak slouha je na Dobšvaldské růže. Klas ráhal skoro až pro poval. Klas dolouchý ještě nevysypáný. Otec měl chuť to stěblo růže, zanechá do hospody č. 22. ukázat chlapci, jaká je na Dobšvaldské pekná růže.

Nar Němcích mivali ječmeny s klasami pro 32-36 znech. Klas růže, a žita jako slísky.

U nás bylo viděti většinou obili řebarati. Ječmeny klasu s 12. zrny, a růže ne, o mnoho lepší.

Vymával mi jednou z našich obcí jeden chalupník:

Sel jsem jednou ku Staré Vodě na prout.

Když jsem přišel hady za Liptáň na Němec, uviděl jsem tam pekných zemáků. Vduchu jsem si myslil, až pojedu z prouti domu, tak si těch zemáků ze dva kopence, na senno naryju.

Když jsem sel domu, když jsem tak udělal.

Oby se se moh jít tak rozmnožily, že je sedlím do dnes, a jsou všechny pekné, a bývá je hravnost.

Ty naše plavochy se u nás sadí od nepaměti. Správně se jež počí. Patří je vyhandlit.

Peckná uroda, se u nás mnoho lidu líbí. Bojuje ale jít na cestu pokroku. Knoži mají strach, že p. farář by jim za ten přeslepek, v kostele vyškamral.

V roce 1866. vedl nás apostolský císař
František Josef I. válku,
s prusiským králem, Ludvíkem, Habsburkem.

Apostolský císař František Josef, který se společně na
ukřižovaného, na celé církev svou válku prohrál.

Proč válku prohlásil? Poněvadž jeho armáda byla
zaostala v důsledku, i výzbrojově.

Praží měli pušky jehlovy na hotové náboje.

Rakousíci do flint sám střípvali, čili zbloukali.

Přesné spojovací hlasení, neumělé
obyčejnú vojáci čisti. Prusíci však.

Vím to ze zdejší obce, že osoby narozené před rokem
1850. čisti některu smrti, ale psáti všebe nic.

Po ukončení války se musel císař Fr. Josef hrabu
k pokračování propíšti. Síc ještě jednu takovou porážku
jakou už přešel u Králového Hradce, tak se ten starý
zaostalý hrab, mu proti prdelu nadobro býval rozsypal.

Tma po roce 1866. vysel zákon o povinném docházce do
školy. Horníci sbírali nové pušky, Věndovský na paliony.

Tudor v této válce se ukázalo, co dokázal u prusáků pokrok,
proti staré zaostalosti.

Tak jak balamutil Rosputin, církev rodinu,
tak balamutil Rím, Habsburské veličenstvo.

Rozjimání.

Od některých občanů jsem slyšoval toto: Sedláči rozprodali, a propili grunty. To bylo dobré pro ty chudobnější občany. Dostali koupiti alespoň kousek pole.

Tím, že ti chudobnější dostali od spracujícího sedláka koupiti kousek pole, nestal se chudák ještě soběstačným. Nemusel náhodou taky rolí pachtrvati, a při pachtrvání obecních pozemků, se nemusel o kousek zluké plániny rovnit, nebo hádati. Žil kousek svého, se kterého ho nemohl nikdo sehnati. Byl již vlastníkem svého pozemku.

Jestli měl kousek pole chudák od sedláka, byl sedláku vždy v tomto ohledu poddaný. Kusek mu jíti na zavolení, sestí krávy, obilí. Ženské chodily pomáhati pleti len, stlam hrabali, chábi sehati, obřísla dělati, mlátiti, a t. dálé.

Brášku, celý den u sedláka cestem běreli, nebyla pro ženskou žádoucí slast, tibec tam, kde sedlák rozložil posad na dvě strany, a sedlák posad obracel, aby mohli mláteči nepřekvapit cesty buchati.

Kužci byli nuteni jíti někam na první dílek, obyčejně do kamenno lomů, do panstvích lesů, na vprůčáreni, na zednickou, na lesářskou, na živc do Rakous, na zimu do pivovarci, a t. dálé.

Zde vidno, že rozdrobením selských vesnic marnělo v obci nesoběstačné chudoby, která zůstala v obci, a pomalu se v nedostatečných, a hlini, množila, až konečně se ta zbytečnost ven z obce vystěhovala musela. Grunty byly s tím drobením, a dělením u konci. Přaleupy dělit nebylo již možné.

Některí chudaci bezzemkové vykypeli čely svij život býdy, a psoty dost. Byli ale se svým životním údělem sprokojeni.

Byli na kte životní psotu od mládí jíž zvykle majíce zato, že jinak žítu ani nelze.

U kostele slyšeli vzpruhu: Chudoba má klíč od nebe!

Vzpomínám na dřívější vybavení

jízby u chudáků. U peci, podlahu v jizbě kliněna, v koutě stůl, a dřevové lavičky. Prostá postel, a dřívější harmonika přec se žápecím. To bylo to hlavní, teplá pec se žápecím.

Na stěně ukřížovaný Kristus Pán, a obraz P. Marie s probodeným srdcem. Tzde připomínka, že Kristus P. a P. Marie, vykypeli na světě mnohem více než my.

Acholi se měli chudaci dříve v naší obci všelijak, i v té největší bídě chválili Krista při rozdavu, Pochválen buď Ježíš Kristus! V svém dělech chudák překazoval, aby v té bídě, a hladu Krista Pána chválily při zdravování osob.

U mnohých chalupníků, kteří byli od Boha předčasně dětní, byla bída doma.

Slyšeli bylo někdy u některých máček: Nemáme doma peněz ani na sůl. Abyste se pro dobytek sůl kupovali nemusela, když krejcaru na sůl nebylo, dělali to v mnohých rodinách v době zimní takto: Na noc se postavil do jizby kravský škopek k peci pod pecovou lavičku.

Po večeru se daly hrnce, misa, hrnce, pod lavičku do toho škopka. V noci chodili půslešnice rodiny do škopku na to pečati.

Kano se udělalo ve škopku kravám pití. Přití se nemuselo soliti, a krávy to rády pily.

Adamus quent č. 4. měl velkou výměru. Dokud se nesela červená vícenásobná jehelina, byla tam též bida, & krmivo pro dobytek. Chudobné ženské chodily žádat hrávu k potoku na Nečín. Která ženská přinesla Adamovi břemeno hrávy, dal jí za břemeno hrávy šestku.

Sedlák Jakub Lév č. 15. mival při sečení pšenici, napříč dílu u silnice, na jednom pokosce, 3, snopy rýže, a to byla sama hráva. (Dle výpovědi syna, Františka Léva.)

Jeeden sedlák v naší obci byl budmíškem. Hasiči pořádali "Ples" a hál na ples se svou manželkou jít, a neměl peníze. Neukarzovalo jinak, jak říkánoval "dát peníze obecních".
(Dle výpovědi služebnice dívky, Aloisie Fárové, 17.)

Jeeden chalupník v naší obci se rád se hancovní zábavy, placivo napil. Dělal to tak: Tancovali nesél. Tz. hosté sedíce za stoly, odesli tancovali, vypil to dobie, a na stole bylo, a opět se vytratil.
Dle výpovědi srdce, v pozorování.

Tak byl dříve chudák u nás pronásledován.

Užil sél na Suchou nebo na Kčín na ryby, pronásledoval ho hajník a četník.

Užil sél na pytláckou, aby svou rodinu masylil, honil ho hajník a nadlesník.

Užil sél na borůvky do Rajhradice za Liptom, vyháňel ho z lesa fojt Šebl.

Užil sél na Lindavsko, vyháňeli ho Nemci z Lindavy.
Užil sél na borůvky do Bechlovice, přišel výberci z Partovic, a žádal 5. Kč. za 1. den. Na hodou započalo počítí, kdy borůvkář neměl za 5. Kč. nic, leda že dalekou cestu k dobré.

Sél-li chudák do panského lesa s krávnici na slanu, hajník když ho dopadl, sebral mu krávnici. Vídce co dala krávnice práce, než byla ze bnu hotová?

Užil sél chudák do panského na sušice, sebral mu hajník při dopadu pilku, i se sekýrkou.

Užil přišel chudák do farního kostela ve Spálové, tam musel na střechu kostela klečet, nebo stát, jako nchodany. Avor, poněvadž neměl koupeno místo v kostele.

Na faru se s místy v kostele ve Spálové kupčilo.

Volná místa byla pouze v žebříčkách.

Tak tomu bylo ve Spálové od nepaměti, až dor. 1923. Dále to tak jít nemohlo.

Jestli řel chudák některemu sedlákovi pro meru, nebo vod
kraju, nebo jel stragacem, byl od sedláka vykřičen.

Jestli konal chudák sedlákovi nádenickou práci, sedlák
mu za práci dal, co chcel.

Jestli konal sedlák nějakou formanku chudákovi,
chudák se poníženě sedláka kázal, co je alečen.

Do Hranic cachoval chudák 15 km. pro selata pěšky.

Ke kříku, k hřivodle, možal do Spálova pěšky.

Na faru na akademii do Spálova pěšky.

Mednorozený synek chudáka, který neměl ani na dlaní
vlastního majetku, ten musel sloužit na vojně 3 roky,
císáři panu za 6 krejcarů denně.

Mednorozený syn sedláka sloužil 8 týdnů na vojně,
ačkoliv byl na staré vyminkou zajistěný.

Něco bylo chudákovi i dopřáno a svěreno.

Kohl jít na posel, a něstí kříž na sv. Hostýn, a zpět.

Při procesí mohl něstí korouby.

Oslavnosti Božího Těla mohl státět z hmoždřív, a nebo vozili na hračci harmonium od oltáře k oltáři.

Chudák mohl být v kostele měchovlapacem.

Dovoleno mu bylo kmotrem u sv. křtu, a při běhování.

Kohl jít okolo hlavního oltáře na oferu.

Dovoleno mu bylo se ženit.

Kohl jít ku sv. zproštění, ke sv. přejímání, a ke Božímu hrobu.

Popelec obdržel jako sedlák.

Chudák mohl též být muzikantem, v školy řípati, a řezati dva.

Při kácení máje mohl být i dvarem, robou, nebo hajním.

Chudák mohl na obci vychraňovat rybník, Nebo zahrabávati zdechliny. Namáděli Smutnou, mohl vynášti kalůra z obce von a, Nežkole čistit záchod, a vybírat močírku, nakládat hnoje.

Chudák mohl docílit i na obci funkce:

V žebrači, vojně, mohl v noci honiti cizí žebračky pro obci.

Kohl prohlíželi v obci studny, komínky, a sepisovati dráber, a prasata.

U hranicí mohl (muže) se chudák vyučit na velitele sboru. Kalo je ale těch, kteří by ho disciplinárně poslouchali.

Tepivá v letech 1924. Když slámy dostatek nebylo, kdo si chtěl v Oderském bučí mazrabati listu, dostal hospodáři 1 m³. za 2 Kč.

Některý hospodář který měl pole u lesa, nevozil ani slámy domů, sypal ho přímo na pole.

Oves se sel obyčejně do vyséče pole. Byval někde tak nizký, že nesel někdy půl sečené ani utnouti.

Obilí se čistilo věrem. Když byl vlna všechny se u stohů aby se vrata, a obilí se lopatou přehazovalo, cíli vjelo. Vlna při přehazování obilí, pleny odnášel dál.

Poštorní chalupník, který obilí v naší obci ještě při větce lopatou přehazoval, byl Šimána č. 84.

Tz bylo zni plav sprostřeno, tepivá se na říčici stácelo.

Stačením se zni čistilo od neplech, které byvalo v obilí hojně jako: houškol, stěklec, šuslek, stohlas, a různých plavových kulicek.

Později se započaly objevovati fukace. Byly moc neprahlické. Hospodáři je jmenovali "Valašky".

Po valaškách započal dělati dosti dobré fukany v naší obci stolar Václav Smrkáček č. 39. Na své firme měl namaloval fukar. Dělal své fukany i do obcí okolních.

Snrohý sedlák volal při fukarování na svého pacholka; Toč pomáli, ab nelítal zni do plav. Obzvláště při fukani vysí. Až na jaře sedlák oves rozseval (rukou) měl okolo sebe kolik plav, že ho potváří bylo mezi plavama viděti.

v r. 1911.

Seci skoj, malý kocí, brány na vláčem louk,
zakoupil spolek, Odbor Narodní jednoty v obci.
Za nízky poplatek si hospodář tyto věci vypůjčovali.

Kočívky stála na selských dvorech celá jezírka. Kočívku
nikdo na pole nevyvázel. Ta protékala ze dvora po zahradě
mezi horylím stábem na cestu.

Když prošlo, díval se hospodář ze svých dveří na jezírko
mociivky, zdejší se dělají při deštích na mociivce klobouky.
Jestli ano, tak prorokoval hospodář, dešť dober dešť.

Sečku pro dobytek řezaли muži kosírem na stolici.

Při řezání se čky bylo slyšet bouchati mášapsku s dřevem
humno: bum, bum bum bum, bum bum.

Sem tam uletelo pod kosírem i pár ukazováček na
levé ruce, při poslikování slámy ke kosíru.

Sečka byvala dřívě dobrá. Ve sláni
byvalo rizné vonné trávy jako: větrová zelenina, nálkovice,
vička, a jiné.

Karmoly byvalo na sečku málo.

Burgyně se nesadila, poněvadž vyžadovala dobrou
peču. A řepa, když udeřilo suší počasí, byla sám kostál.

Potom chodili lidé na jamečko = jmelí.

To byl v onej době nejlepší omásek na sečku. Jmelí
slouklí hospodyne doma ve slupkách.

Každouho chodili od nás lidé až ke Jakubčovicům na Šberov. To jest k sluncové stráni, kde se dnes rozprostírají kamenolomy.

Tak rostlo mnoho listnatých starých stromů na kterých rostlo mnoho jineli. Stromy stály tak hustě, že kluci, kteří jineli kameny lezli po větvech, se shomu na strom, jako reverky.

Něco o první masině na dělání sečky v naší obci. V době 1870-80.

Dle vyprávění mé matky Julie Šikové, narod. r. 1868. Kuchařka byla z Kunratic č. 29.

Vyprávěla toto: Bratři Josef a Franz byli ještě svobodní, když se doveděli, že ve Spálově hospodský č. 66. Daniel Svancer si dovezl z Odřichovek masinu na dělání sečky.

Požádali Svancera, zdali by jím k tomu masinu nepůjčil, že by si první půjčil.

Svancer masinu půjčiti povolil. Bratři zapřáhli koně, a masinu ze Spálova přivezli. Kasinu postavili do stodoly. V obci se hned rozběšilo, že my máme na sečku dělání masinu.

Nehvalo dlecho, byla plná stodola chlapci, a okolo stodoly chasníci, a ženských, všichni chluci viděli tu masinu, na dělání sečky. Nejenom vidět, ale všichni chluci i puebírovali se sečkovice hráti.

Než se všichni při počtu vystřídali, bylo již plné humno sečky. Kuseli řezání zastavit, sice by počítali zředavci všechnu slámu jenom na sečku.

Užichni se k tělo masině obdivovali, že dělá sečku rychle, stejně dlouhou, a válečkami si přitahuje k masině plánu spona.

Některé starší ženské k tělo masině úplně nevěřily, Šuskały si, kdož ví, jestli v tom nění nedobity!

Očekáváme výprávělci, že na jednom velkém
hruntě pínebuď jmenovali abyči si nepohoršil;) v naší
dědině mívali moc ubohý dobytek.

Každovo, když vyučovali dobytek ponejprve na zahradu
dobytek byl tak slabý, že si lehl, a nemohl vstáti.

Kužci museli pochoramí dobytku
pomáhati vstáti.

Na druhém velkém hruntě v naší dědině, měl
sedlák moc miserné koně. Ty koně nebylo možno
při jízdě dostat do krapu.

Tito koni se ve voze rozhazovali jenom konkrétky,
když je boseni sedlák na svij Padělek s kopecčka
vedle kapličky sv. Anny, za humny č. oč. 47. Když
nemohli vůz v našíkách udrželi.

Pastuška. (Pastýřna.)

Pastýřna, čili obecní domek č. 79.

Tento domek stál u obecní cesty vedle č. 107.

Říčel dveře jizby, a v prostředku sítí. Počátku východní jizboce byl sklep. Střecha byla pokryta břidlicí, a taškou. U domku mohly bydleti v nouzi 2. rodiny. Později byl k užívání dolní přistavěn chlév pro kozy. Stěny byly všechny stavěny z vepráku.

Předseda MNV Vojtěch Špičák, nechal tento obecní domek rozebrat. — Bylo ho ještě škoda. —

Původně to byla kysí dřevěná pastýřna, kterou nechali postavili sedláci, pro svého pastýře dobytka, dokud se pošel dobytek ve Vesnici, a na Drahách společně. Později nechali sedláci pastýřnu postavili z vepráku zdenou.

Po zrušení společného pasení dobytka, koupila pastýřnu obec, jako obecní domek pod č. 79. pro ty nejchudobnější v obci, kteří neměli kde bydleti, a pro přesídlování následovníky ge světa, nikdy ji nemocni.

Poslední obývaly pastýřnu dvě rodiny Andějovy, až do r. 1939.

Posledním
obecním
pastýřem
byl Kubica,
který si
prostavil domek
č. 92.,
správnické
jmena, měl
Pastýře.

Dobře jsem si všimal toho, že naši lidé v obci, jak starí, tak i mladí, se těch osob, které bydlely v pastýrnici, velmi stítili.

Nerádi se s nimi shýkali, nerádi s nimi mluvili. Těm chudákům z pastýrnice se každý vyhýbal. Byli to chudaci, kteří nic neměli. Nevlásnili žádné pozemské statky, ani jiné jmění, a neměli nad hlavou ani svou střechu. Byl jim musela dálí obec.

Některí lidé jim mohvali abuzívny ze zabyjáček.

Celkovně měli naši lidé, tyto chudáky v hestu bojím, že Boh je nemá rád, že jim vnicem nezehná, proto jsou chudáky, a musí zde na světě v obci pastýrnici být v přeti. To bylo všeobecné mínění našich lidu, konkrétně v obci.

Upřavovat bylo tomu ale jinak. Kdo se dříve pod lavičkou v naší obci narodil, těžko se na lavičku vysokrábal.

Nebylo v okolí pro chudobu žádnych výdělků, kromě pracholčeňi. ~~lil~~ i po celý rok u sedláčků.

Pepřová až započala se vzmáhati první mysl, započali se chudaci smáti, a jakž lidé žít, a se oblékat.

Někdy ani množi sedláci se nemohli v onej mrtvé době, na svých grunkech, na nohách udržet.

Knobeho sedlákům dříželi na gruntu ~~č~~ čedlové
semínka, že u něho za prakatýlek dříželi.

V této době nebylo možné, aby se chudák, bydlicí v obci, na mohy zvěsil.

Až započala v Jakubčovicích dýchání Telšíkova fabrika, a kamennolomy, započal se chudákův, i se sedlákův v obci, všeobec na celém Spálovsku, veselý život.

Tak se to promalevalo obřácelo, že mnozí chudaci, později jako dělnici, mívali u muziky více peněz, než synkové selské.

Přicházel po mize i do obce pastýře. Lidi se přestali chudákův bydlicích v pastýři jít.

Ba, co bylo dále. V pastýři započala různá jídla voněti. Konecť ho cítil, kde po cestě mimo pastýřiny šel. Potom nebylo již zapotřebí nositi chudákům do pastýřiny almužnu padalošku, ze zabijáček.

Prudoba na Spálovsku, muže jedině děkovati podnikavému Emiliu Telšíkovi v Jakubčovicích, že ji pro nahlil ze starého pekla do očistce.

Vice pomocí nemohl proto, pronávadž z očistce vysvobozené lid, i k. kněžstvo.

Vojna s Prajzem v roce 1866.

Před ná začátku roku 1866. i uždy již viděly, že mezi
Pruskem, a Rakouskem dojde v nejbližší době k válce.
Proto poslalo okresní hejtmanství na obce oběžík tohoto
znamení: K upomíni stavb při Olomouci asi 600,
geometriků velmi potřeba jest. Představenstvo se tedy vyzývá
co nejmnožnéji mato usilovati, by v obci méně poliční
pracovnice geometrického řemesla, s poličními máškami,
co nejsvíše se u c. k. direkce sboru stavitelstva vojenského
i. Genie Direction: se na práci dostavili.

Hranice dne 26. května 1866.

An die Gemeindevorstände in

Oospitz - Franz Humprik představený.

Ohnsdorf - Richter Norstijer 29. máj.

Heinrichswald - Josef Náněk 29. máje.

Bartsdorf - Jakub Janicek dne 29. M.

Lindenaue - Franz Wagner um 30./5. 1866.

Lausitzer - Georg Walenta přednosta dne 29. 5.

Scherrsdorf - Vávin Biskep radni.

Sponau - um 31. 5. 1866. Valenta.

Vojna s Prajzem v roce 1866.

Jindřich na začátku roku 1866. iřady již věděly, že mezi Pruskem, a Rakouskem dojde v nejbližší době k válce. Proto poslalo okresní hejtmanství na obce oběrnik těchto změn: K upomínní stavbě při Olomouci asi 600, geodetické větmi políčka ješt. Představenstvo se tedy vyzývá co nejmnožněji na to usilovat, by v obci méně políční pracovnice geodetického řemesla, s políčními nástroji, co nejdříve se u c. k. direkci sboru stavitelstva vojenského (Genie Direction) se na práci dostavili.

Hranice dne 26. května 1866.

In die Gemeindevorstände in

Oslipitz	Franz Humprik představený.
Ohnsdorf	Richter Hoffstatter 29. máj
Heinrichswald	Josef Nároček 29. máje.
Bartsdorf	Jakub Janicek dne 29. m.
Lindenaue	Franz Wagner um 30./5. 1866.
Laußmer	Georg Walenta přednosta dne 29. 5.
Scherzdorf	Kavřin Biskep radni.
Sponau	um 31. 5. 1866. Valenta.

Z Lubomíře vezl na vozec s kními zemníky
na opravování pěnovstí Olomouce,
sesták Josef Štück, č. 40.

Štück zemníky do Olomouce zavezl, a konec
v hospodě uskládil.

Seš na místo, a obdivoval se v místě pěkným
domem. Tak dlouho se ohlížel, až ho
policijský zatkl, majíc Štücka za špiona.

Byl opět bez propuštění.

Nehvalo dlouho, válka s Pražem započala.
Hlavní boj se vydal v letech u Kálova Hradce.

U tomto boji byl účastník
z Hellinova říček Horáček co dragoon
na koni. Horáček vyprávěl: Praži nás
vehnali do vody Labe. Rajlovali jme přes
Labe, a vojáci kteří bonuli ve vodě, chytali se
násich koní za ocasy.

Z naší obce Lubomíře padl v této válce
svobodný syn chalupníka Šustka, z. č. 53.

Po porážce rakouského vojska u Kralového Hradce
hráli se Prusáci přes Karavu k Vídni. Chceli se
podivat co dělají ve Vídni císař Franz Josef I.

Olomouc minuli. U Olomouce Prajze čekali. Všechno
bylo přichystáno, a okolo města posilováno.

Prajzi se hýdli k Tovačovu, a k Dubu, kde se jim
postavili Rakúšci do cesty.

U Dubu se stíhla bitva.

U Luboměři sloužil v kostele novovysvěcený kněz
Franz Seidl první misi svatoce. Za hrobových lích
při požehnávání, bylo dobré slyšet kanonádu
z boje u Dubu.

Když císař pán slyšel, že Prajze hýmou k Vídni,
uzavírl honem mir.

Po uzavření míru, takli Prajze všechny směry domlu
do Pruska. T Haltinovem jeden Prajzák projevoval.

O tom jak přišli Prajzi do Luboměře, vyprávěl
český svědek Josef Káál, narodený v r. 1857. řecky:

Dobrě si pamatuji, když přišli Prajzi do Luboměře.
Když jsem tehdy 9. roků.

Budník Valentka č. 9. věděl již o den dřívě, že do
dnešiny přinášíme prajzínské vojsko.

Schwarzenberg
Císařský

Baron Biskup
v. 31. 5. 1866 Valentka

Budmíšk měl mäřenov, obstarali pro vojáky, v obci nočehy. Ty kluci, čekali jme Prajze u hostela. Ti větší ogari se dvali z věže hostela k Pasekám zde-li Prajze již mäřuje k Luboměři.

Ty kluci jsme stáli, a běhali pro hibitom ždi, a dvali jme se nekpělivě na silnici, zdali Prajze skoro uvidíme. Konečně po polodni jsme uviděli v dialeku na silnici, cosik se blýskati. Aha, už jde!

Pisli do dědiny, a zastavili se u fojtové hospody č. 22, kde je již čekal budmíšk Valent, a vedoucí obce.

Budmíšk zavedl vojáky za fojtovu stodolu na zahradu (za dnešní domek č. 110.) Za chvíliku přišel druhý transport Prajzáků. Ti přišli již přímo od Pasek na fojtovu zahradu k tému prvním. Vojaci se na zahradě postavili do řad, a sedlaci si museli pro ně přijít, a je ubytovat. Některý sedlák měl až 15. vojáků. Ubytování bylo ponejvíce ve stodolách. Zima nebylo, bylo to ve žně.

Obec musela dát pro ně na zabití 2. voly. U budmíška Valent se voli zabili, a maso se vojákům rozdělilo.

Na druhý den odlahli Prajzi z Luboměře, ke Spálovu.

Siem dříve, než došli Pražci do Lebořic, byli se náří občané divati na Valentové ūlehle, jak pojíždějí Pražáci na koních, z Liptoví k Klyničím na Nečín.

Kuřci prodořli až ke Klyničům se divati kam pojíždějí, zda-li Nečinom dolu, a nebo Klyničům nahoru.

Pojížděvali Klyničům nahoru, a dali se ke Spálovců.

Dokud byli Pražáci ve hleboke Klyničové cestě, dal jeden nás občan novoh, započít do nich svrhce prasiti kamením.

Budoucí Valentka byl tam přítomen, a když ten novoh slyšel, řekl: To dáváš správnou radu. Kolik kamenů by si domoh mohl, a hned by si viděl, co by bylo.

Přebytování u sedláčků, rádi jeli kysku, a řeck. Po odchodu, měl sedláč Šustek č. 29, okolo stavění zahrada zevonou včap. Nebylo ani kde šlapnouti.

Ve Spálové zemřel jeden Pražák na slami pro hlučnou, u sedláka č. d. 18. na choleru.
Za rok, při odebírání toho slami, zemřel tam na choleru pacholek.

Stalo se
na grunte
č. 17.

Zemřely na
choleru 2. osoby

Ve Spálové na Strýkovem grunte, se jeden pražský jezdec na koni, zabil.
Rajtoval ze dvoru dvěma vdale vrat ven na cestu,
a při tom se zabil.

č. 116.

Pražák Werner, získal ve Spálové. Jako evangelík,
musel se nechat pískat, na svou katolickou.

Jinak by ho spálovští moci sebov, nechpalci.

Werner jako Pražák, nusel do Spálova již dříve. Za Josefa II.

Ještě Pražáků bylo ubytováno též ve Spálové
v zámku. Když rajtovali po nádvori, a p. baron
Láviš vysel ze zámku ven, vzdávali boronovi
hlubokou účku. (Viděl, Bernard Timoř, jako synek
panstvího světce ve Spálové.)

Zadlužení sedláci si pomohli.

Když převzal některý selský syn od otce peníze,
a nevěsta dostala jenom malé věno, pomohl si
nový hospodář tím, když prodal kus lesa, cili nechal
v lese udečlati slог. (rek)

Udečlali slогy jinom hospodáři mladí,
ale i hospodáři starí. Obvykle nebalci, kteří
namísto práce vysedávali v hospodách.

Okolo r. 1900. kupovali u nás celé slогy, hanácké
se dřevem, z Klokočova Ester, a z Kankovic Rosmanik.

Rosmanik nekupoval jenom staromy
v leších, ale i staré mohutné stromy, památné
v obcích. Rosmanik odevzdal mnoho starých stromů
i z naší obce Luboměře, obzvláště jasenci, a javorů.

Tímto způsobem bylo u nás lehkomyšlně
prokáceno pěkných lesů, a v dědine památných
starých stromů.

Mohutné staré kaštany, které stály okolo zámku
ve Spálově, v panském dvoru v Luboměři, a u fojtovy
hospody v Luboměři, svědčily svou mohutností,
a starostí, na to, že byly rozeny v jednu dobu.

Nemáme nikde zářivou, pro jaký účel, nebo památku.
Ve Spálově okolo zámku se některé kaštany z té
doby uchovaly. V Luboměři byly všechny vykáceny.

Kaštan, které stály v Luboměři u fojtové hospody č. 22, ten který stál před okny sálu (dnes jsou okna zazděna) v zahradě Jakuba Líce č. 23., řečec Jakub Líš.

Kohoutí kůž kaštan, který stál u sálu při vchodu do hospody (opravno) řečec hospodský Josef Kicál č. 22.

Pět mohutných kaštanů které stály v řadě ve středu panského dvora, počácel majitel čísla 1. Josef Kočtař. Těž tam přišly od nových majitelů obrovské, zdravé, dva javory jeden stál u stodoly na pravé straně, druhý stál se pučební stěnou před okny obytného stavene č. 1. asi 3 m. od stěny vzdáleny.

Dohud byli majiteli dvora v Luboměři paní na Spálové, Bauerové, stály všechny ony mohutné stromy v panském dvore v klidu.

Odouče v době letní pro silnici, a divoce se na panský dvor s hrozným, mohutným stromy, byla krasa.

Nadarmo nevyvolil řečec Vilibald Ševčík nádvoří panského dvora v r. 1903. za mistra školního výletu, který tam byl pod hrozným stromem, za zvuky luboměřské dechovky R. Líka, opravdu krásný.

Po rozprodání panského dvora v r. 1912. započalo to krami, velké, volné nádvoří, i celá budova, dostávali pěšinu vzhled.

Šédek: Rudolf Šuk.

je v obecném vlastnictví už mnoho let, prostředí
však vlastníkem je už jen jeho syn Štěpán Štěpán
Bartoň. Dle toho, když vlastník vlastníkem
Brádložovu usedlost od pánky

od svého kouzlení kýchlo s hvězdou, kouzlení a javorii
ve dvoře panském, a u fojtovy budovy, nevysel oči fojta
a nebo od budejstva obce, mybrána požádav pánky
východnosti.

Víme ze starých záznamů, že budova fojta
Bartoňa až do základu shořela. To znamená, že byla celá
dřevěná.

Panská východnost spálovská, fojtkové liboměřské
koupila, a nechala postavit budovu novou z tvrdého
materiálu. Polovičku fojtových pozemků rozparcelovala
novozaloženým chalupnickým usedlostem: č. 23, 24, 25, 26, 27, 28.
Na novou budovu, a k tomu poloviči pozemků posadila
dědičného rychtáře Antona Falchara.

Zdá se, že omy dva kaštany (co stromy
cizí) byly nasazeny po postavení nové fojtovy budovy,
a v době změny celeho fojtkového.

Taklerž kaštany, a dva javory
ve dvoře panském, mohly být sázeny na památku
jekérik usedlosti, shora ve stejně době, co kaštany u fojtové
budovy. Zdá se, že dřevěný chlévy pro hovězí slibytek,
ovčína, magacína, a byt ovčí, byly zbořeny, a z prvního
materiálu postaveny. Ještě do drahé části dachov, dnesní
ob. č. 49, a 105.

Viděl jsem vyhozeního, zoubilého lesa
kamene, od výpravy malty omazaného ve dvoře, s letopočtem

1712

"což souhlasí dobu, prováděné včetně starby
v panském dvoře, a olej kartáči i dobu
změny fojstov v Luboměři, 1694 — 1714.

Nejstarší, a nejmohutnější strom

v naší obci stál ještě v r. 1904. u selského tamozny č. 4.
stodoly, Byla to čarvatá, mohutná lípa.

Stála prvně vedle žentouče. Kmen měl silnější
než lípa ve Spálově na Příhoniči proti hřbitovu, kterou
přeskodil cíelný blesk v r. 1964.

Ona tamozna lípa, o které se jako svědek zmíní, že
měla velké, silné haluze, které byly již dute. Hrozilo
v nich různí ptáci, i sovy.

No je! Říčka uším pokazí, a ne všechné jen kdo.

Dnes jíš říčka měla chleba a doma nepeče.

Tady má meni ma pecení vanu, a zaduše, meni mu
ani ma vypálení pecí, dostatik rohových dříví.

Dnesku pokazí se pravdu boří.

SIFT

~~práce vedení výrobcům, určito vzdálou čas~~

Groznyj vík, čili vjichorec

nebyl u nás, jak staré lidé vyprávěli, za rok po prusko-ruské vojně, nýbrž dne 7. XII. 1868.

Tento vík naděsil mnoho řehody. Peclák Andrej č. d. 37. měl ve stodole na humě namíšaný oves. Vík si oleviel oboje vrata u stodoly. Oves vyletěl ze stodoly ven. Kterikals na humě ani zruko. Dale polhal tento vík mnoho pšech, a pozavracel mnoho shomí.

Na Odarsku vyvrátil kus lesa. Tyto se výroky znali tam do dnes.

Ve Spálovci vyvrátil nad Kocondou, onen víc větrák.

Tento větrný mlýn, čili větrák, byl rozebrán, a přezen na Luboměšsko. Na statku svém díle uscolostí č. 20., zrovna u hřiště postaven, kde v prosinci, večer před sv. Tomášem, shořel, z neznámé příčiny, za majitele František Balera.

Udělal kastam a dva žárovky
a dvoje parníků, muroly bily pevné na parníků
řeber, události, skoro v dnešní době, co kastam a žárovky
budou. Tdá se, že slavné chlupy na horici byly
stříbrné, magazínu, a byl světlo, byly obrovské, a z povrchu
materiálu postaveny. Je to drahý kámen, címen
č. 49, a 105.

Nicel jsem vyhodzeného zpět kámen,
od vapene mally amarante a dvoje, pláštěvané

Pěčení chleba po domácku.

Fřídek II. h. České republiky československé, pekly nás
hospodářně chleba většinou doma.

V každé domácnosti byla z cihel od zemníka
postavená při peci, pekárna na b. peci chleba.

Některým hospodářům se chleba
dářil, některým nikoli.

Některé hospodáře dovedly upéci chleba přehný.

Některé mívaly chleba odpadly, zakalovaty jako
brusék. Někdy byly bochníky spálene, jindy zase
neopéče.

Někdy byla vlna nepodaře mouka, jindy kvas,
a záleželo i na vypálení pekárny.

Dnes t. j. r. 1964. se vozí chleba do obchodu z pekárny
spálovské, a chleba ještě vždy dosvij, a rádne upéčeny.
No jo! Peče to učený pekař, a ne vesnické ženské.

Dnes již skoro nikdo chleba v domě nepče.

Zajedno není na pečení času, a zadruhé, nemáme
ani na vypálení peci, dostatek prohloubeního dříví.

Domácí pekárky se pomalec baví.

Poněmčování Spálovska.

Už v roce 1900 bylo na besedách shýčti, jak dědečkové, a staršenky vzpomínali dobrého císaře Josefa II. a císařovnu Marii Terezii. Oni prý se zastali vernického lidu, a robotu jeho pánům zmrnili.

Dvoucenný císař Josef II. chlubl závesli ve své Risi jeden jazyk, čili jednu řec. Proto započalo v některých farnostech cíillié poněmčování lidu.

Tímto poněmčováním byla napadená, i farost spálovská.

Učiníku se učovalo, a zapisovalo všechno pouze německy. Páni faráři neexistali na faře v tomto ohledu pořád. Závazně mluvili kříž všechno buďto latinsky, nebo německy, ačkoliv je český lid vydízoval, a živil.

U kostelec jak ve Spálově tak i v Luboměři, často se evangelia na kazatelně česky, a německy, až do roku 1919.

Februář v roce, a to na hale hody bývaly ve Spálově pro ranní misi svaté venku u kostela pod hou velkou leprosu, německé karavu. Za p. faráře Fr. Přikryla stál tam vždy jen malý hlouček Němců, ale měli alespoň jednou v roce německé karavu. Byla to jejich vynaloženosť.

Skolní protokoly jsou psány jené slovy německy. Skolní kroniku psal učitel Ed. Seich německy. Papiny chodily od učidel německy; Ti my na obchodech, a u řemeslníků, kříž na hospodařích, byly psané někde napřed německy, a potom česky.

Cezi lidem sem leviilo, že němcina ještě panská.
Německy jen mluví pán, i císař pán. U vojska
je jen těž němcina. Horavština je jenom řeč
domácí. Uměřitelností uměli být starší lidé, skoro
všichni německy, poněvadž se houklí celé své mládí
u okolních německých sedláků, po službách.

Většina mládeže byla ráda, že mohou u sedláků
v německých obcích shouřit. Jiného zaměstnání
a výdělků, dříve ve Spálovské farnosti pro mládež
nebylo. Káček, kdo uměl německy, byl malo pojmenován,
a mohl jít do Mlynků na Nečín, budě do horního
mlýna, nebo do dolního mlýna, tam nikdo česky
neuměl.

Tak se to běhalo, a s proněmocením motalo, až v r. 1906.
začal řídicí řády ve Spálově Emilián Rezáč,
a učitel Vilibald Ševčík, a s proněmocením Spálovská
veřejně běžet.

Šlu posle, byl založen později ve Spálově, i v Luboměři
spolek Národní jednota.

Mládež se započala národnostně uvědomovat
prvním členům, kteří přicházeli z Olomouce, a od
Akademického klubu z Přerova, zdarma.

Tím začali zde na Spálovsku moci lidem jiný
národnostní duch, a sebepruzání.

Němci když ho pozorovali, započali své řežby schovávat,
a tím bylo Spálovsko před proněmocením zachráněno.

Za výdělkem Jakubčovic.

U Jakubčovic byly v r. 1873. dva vodní mlýny, vrchní a dolní.

Na dolním mlýně byl Augustin Teltschik; v roce 1873. převzal mlýn jeho syn Ferdinand, který si začal s mlýnem výrobu šerčovských floků, a dřevěných knoflíků. V roce 1880 převzala mlýn jeho matka Theresia Teltschik, která mlýn předala v roce 1881. jejímu synu Emiliu Teltschikovi. Emil Teltschik zřídil z celeho mlýna továrnu na kamenné knoflíky z amerických orechů.

Továrna se v krátké době, z dívodec velkého osibyku na knoflíky tak rozrostla, že v roce 1890 zaměstnávala 3 ūrcůníky, 3 mistry, 56 dělníků mužských, 136 ženských, a 139 výpravné sily mládeže.

V roce 1895, měla tato továrna 7 ūrcůníků, 11 mistřů, 110 mužských, a 157 ženských dělníků, a 95 mládeže.

Tato továrna měla zastoupení v Hamburku, v Berlíně, v Kopenhadze, Londýně, Paříži, Kristianii, a Varšavě.

Posílala zboží, do všech cílů světa.

Dne 28. listopadu 1896. celá tato továrna vyhořela; byla ale od Emila Teltschika, v menším měřítku obnovena, na jemné knoflíkové zboží.

Požarem knoflikové továrny poškozeno bylo celé Špálovsko. Dělnici, kteří chodili do továrny, byli majcínové bez práce. Do továrny chodili od nás i synkové sebě.

U hanečních zábar bylo smutno, nikdo neverboval, nebylo peněz.

Nyzbívalo jiných, než chropiti se práce čeledinské u sedláků v okolí.

Okolní u sedláků Němcí se chvalili, a prohlasovali: „Kdž máme čeledinov, že mužeme s nimi prasata fukovat.“

Tří začal Emil Teltschik továrnou novou, horeli se mu do práce opět dělnici ze Špálova, Lubomíra, a Heltínova.

V roce 1906, chodil nás po silnici v letní době každý den do práce, a z práce, celé procesí.

Knouž čeledinové uchli že služby od sedláků, a řídili do práce Teltschikovi do fabriky.

Tří do výbuchu světové války (1914.) se v továrně plně na knofliky pracovalo. V době války to vrálo, všechny z Ameriky nesly, tak se dílaly v továrně granáty.

Po válce světové vyráběly se tam knofliky ze svařkova dřeva. Z naší obce tam chodilo do práce asi 5. osob. Před válkou světovou, tam chodilo z naší obce asi 26. osob do práce.

Práce v továrně slabla. Tato ale se zvětšovaly kamenolomy na Hlincích.

Emil Telčík byl až do svatého svobodny.

Býval v prahovém domě pod fabrikou, mezi silnicí, a mlynářskou stodolkou. Uměl i česky. Do práce přijímal jak lečny, tak i Němce. Na vlastnostním fanatikem nebyl. Telčík byl silný, větší postavy, měl hrdý první krok při vyučováním běle.

Kosil bílý jíz vous, a bílou sítí sprice přistříženou bradku. Nebyl rybářstvovatelem dělníků. Za práci platil tak, jak mu jeho kapra k tomu stačila.

Těl radost, když mohl dát lidem práci.

Byl více samotářem. Se všemi dobré vychází. Těl dvě starší svobodní slečny.

Slečna Anna, byla u něho v domě za kuchařku, a pracovala i v kavárně u konzelaře.

Slečnu Antoníji měl na své hospodě u kavárny, která měla kromě hostince i malý obchod kroupářský.

Emil Telčík pomohl chudákům na Spálovské k výdělkům, svým podnikářským přičiněním, nikolit procesem.

E. Telčík, první světovou válku ještě přežil. Zemřel na začátku nové republiky Č.S.

Pohřben byl na hřbitově v Odrách.

Na hrob si přál kámen ulomný v jeho kamenolomu. Taťko, že se tak s chudobce staral, aby měla výdělek, jome mu všechno, a rádi ho vzpomínáme.

Dělnici, kteří chodili v době války sválove 1914 - 1918.
z naší obce do továrny E. Telbschika do práce (mezi
nimiž byl Alois Horýš z č. 52.) řídili našeho starostu
obce, Františka Levov (sedlák č. d. 15.) a přiděl mleka
v obci. Starosta je krátce odbyl slovy: Ab ráin podojí
Telbsik, u něho pracuje!

Náš dělnici to Telbskovi klánili, jak u p. starosty Levov
ohlásené přidělené mleka pochodovali.

Telbschik je vyslechl, a řekl: Že jsem ka dojna kráva.
Ženize krávy nechovám, proto ráin prodiži nemohu.

Kdyby nebylo mých žávodek, jak by si dnes lidé
ve Spálově, a v Leboři stáli?

V letech 1910 - 11. chtěl E. Telbschik nechat ve Spálově
postavit německou školu. Kdo bylo k tomu jiz
koupené. Vč se neuskutečnila, ponívadž občané
spálovští byli navezeni, proti stavbě této školy.

Telbschik neměl úmysl Spálov
poněmčit, ale v němčině se vzdělati. Náš lidé
německy uměli, ale jenom tak, aby se domluvili.

Proto nemohli konati žádoucí písářskou
práci. Proto byli náš lidé sice v žávodech, jinom
na práce telecni.

✓ V tomto ohledu chtěl Pelšík mládeži na Špálovsku pomoc. Jak by bylo mládeži u nás, německé školní vzdělání prospěšné, to jíme pocitili my charníci na vojenské službě v době císaře Jos. Františka I. Když jsem v r. 1913. nastoupil v Olomouci vojenskou službu, první dotaz byl, kdo umí česky, a německy. Dále následovala zkouška písma.
Kdo to umí, měl vždy přednost.

Pelšík se nad tím nezlobil, že nemohl to své, ve Špálově prosaditi. Neopustil je msty žádného řečovjáka z práce, ačkoliv to udělati mohl. Kél dělníků dost na stole, a nebo mohl nechat si dovésti houf Slovén ze Slovenska. Těch bylo i v pánských dvorech v Údrách dost.

Zajímavé bylo to: Proti pracholéniu u Němců v okolí, nikdo nic nemamíhal, ale proti německému školnímu vzdělání, kterého bylo naši mládeži zapotřebí, aby se mohla na lepší seslik někde prosaditi, bylo hurá !!!

Špálovu byla slibována bojáma na punčochy, dílna na košíky, velký mlýn, a pro smrti nebe, ale nicého se ve Špálově chudobnější lidé nedočkali.

Ještě chtěli ve Špálově, v Luboměři, a na Hellinově chudobnější lidé bydleti, museli školení Němce s práci prosiliti. Ina borovky se chodilo Němcem do lesu. Do Brachlovce, a Rypuše.

Někdy přijel z Hornic nějaký řečník povzbuzovat nás lidé zde na Správovce, kde vlasteneckému čítání.

Slyšeli bylo na schůzích slova: Ten hovárník Těšík, nepracuje na vás. Vy pracujete na něho.

Nikdo se ale nchápal ke slovu, aby se někomu kázal, kde je takový hovárník, který se dříve na dělníky?

Není lidi byli rádi, že měli v Těšíkových závodech práci. Těžký byl výdělek, bylo i chudobných rodinach veselíšení.

Vzpomínáme si jenom, kolik starých ženských, mužských chodilo v zimní době ze Správova klepali šterk do kamenného lomu v Suché, v letech 1910, a později. Seděli tito lidé za mrazu na kamencích, mohly měli obalené v hadrech, a záštítka proti větru měli ušitou z chvojí.

Tito starí lidé drobili kladivky velké kordé kameny až měli zápeští na rukou opevně.

Vzpomínám ty staré lidé jen některé, ktere kam vone době šterk klepali:

Franz Šustek (američák), starý Štefek, Verner tmavant, vdova Klečenková, Bolková, vdova Švancrová, a t. dale. Ti starí lidé si museli vykloukat ty halice, z toho kordého kamenu. Jiného půjemu neměli.

Z Českého unie na Spálovsku

mizerné sociální poměry, vedené z toho, že v době od r. 1873 do r. 1914. odjeli za obživou do Ameriky z naší obce Luboměře tito lidé:

- Z č. d. 17. František Fanda s rodinou.
" " 68. ročová pro Jiřího Kleinea.
" " 95. Hanke Leopolda, svobodný.
" " 11. Ondřejova rodina.
" " 37. Josef Ondřej se ženou. (sedlák)
" " 81. Richard Kocába, svobodný.
" " 81. Josef Bischof řvec, s rodinou.
" " 29. " Sustek, ženatý. Po 16 letech se vrátil. Sedlák
" " 29. Franz Sustek s celou rodinou. On se vrátil.
" " 32. Pajchlyngen s celou rodinou.
" " 18. Kral Franz svobodný.
" " 74. Démlova Františka, svobodna.
" " 86. Bischofova dcera, svobodna.
" " 94. Adolf Fanda, svobodný.
" " 63. Démlova Sidonie, svobodna, a nevlastní otec
stolař Smyrch.
" " 34. Josef Bischof, sedlák, s celou rodinou.
" " 57. Julius Démel svobodný.
" " 101. Sophie Sustková, provdaná Schönweitzová.

Po válce světové, odjeli z naší obce do Ameriky:

- Z č. q. Alois Valentová, svobodna.
" " 3. Tři svobodní syni Ignáce Kubice. Dva se
z Ameriky vrátili.

Nebýli Telčíkůvých žáci, vystěhovalo by se z naší obce osoby za prací do Ameriky, jednou také více.

O starém sociálném zabezpečení chudoby v Leboři.

Po roce 1860. došlo k tomu, že byl prohlášen za člověka starého.

Zde v době robotní, lidé kteří dosáhli 50 let, byli od roboty panské sproštěni. Panská vrchnost žádala od nich pouze jakésik přání.

Chudobní lidé v obci (byli to většinou starí čeleďinové u sedláčů a okolních německých obcích, kteří nemohli sedláci z důvodu starého postihovali.) Kteří neměli obživu ani kvality, obžíkali od obce byt, a měli pravos, každý pátek prosili po obci o almuznu.

Proto, že chodili vždy v pátek, jmenovali je lidé „Pátečníky“.

Nad pátečníky byl zvolen jeden člen z obecního výboru „Otec chudých“.

To byl Otec chudých si pátečnice almuznu snesli, a Otec chudých jim měsíčnou almuznu stejnomořně rozdělil.

Posledním Otcem chudých, který měsíčnou almuznu ještě mezi pátečníky dělil, byl chalupník František Šára nar. 17.

Za almuznu čistovali pátečnice jednou v roce v kostele.

~~Zábrany u nás na Spálovsku~~

It's chudobní lidé v obci, předli na výrobcích,
a na kolovrakach nití, a tím si nějaký grosík
na sil vydělali.

O vánocích jím přinesl řeck chudých nějakou
korunku z fáry, z chudobní kože.

Budmiskem se asi nevěřilo, proto
měl chudobnou kase u sebe p. farář na fáře.

Do chudobní kase, místní lidé
prokupy za lehčí přesťupky. Například: Když
udělil někdo někoho po tváři, nebo ho probil.
Když někdo někomu na či uhrál pomluvu,
nebo mu nadal všiváku. Když shojil někdo
na pásky skřínku, a četník ho udal.

Když neoprávněně provozoval někdo remeslo, (fusířil)
Když šel někomu na ovoce, a t. dálé.

Pokupy povely, které nebyly v modeli na mís svaté,
přespolní 12. kv., byly již důvěru zrušeny.

V oné době dávali lidé v obci, chudobě almužnu
velmi rádi. Poněvadž byli naši lidé hlučoce
nábožensky založení, a každý věděl, že kdo dá
chudákovi almužnu, má s jedem schodek
blíže do nebes.

~~Tíž svobodni syni vysedleli a vydali
a bývali vrahili.~~

~~Nefyli Želčíkových žádostí, vyslechnuto by se z man obce
zobt za práci až Ameriky, jectivou kolik mace.~~

Zadruh, slychával každý v kostele na kázání slova: Boháci mají klíče světa, a chudoba má klíče od nebe.

Kroň dal chudákovi almužnu proto, aby chudák se v nebi za svého přímlouval.

Později usídlalo obecní zájmové sdružení v sociálním zabezpečení na obci zmínku. Kroň potřeboval objevit, dostal ji přímo u majitele usedlosti, v obci.

Starosta obce dal dotyčnému chudákovi vypravenou listinu, na které měl napsat, kolik dnů ještě provinzen majitel dom. čísla, ho shavovati.

Tím obráz chudák hledoval shavu na místě, ale množí žádali o chudáka, ale schopnosti, výkon nějaké práce.

Tzí se stávalo, že chudák než by cítil, raději taková místa vynechat.

Dále byli chudaci takoví, kteří byli občerstveni neschopní. Takovim lidem se muselo jít do tam, kde bydleli. Obvykle do obecního domku č. 79, čili do Pastýřni.

Poslední takoví lidé, byli v mání obci v době první republiky čs. v době kapitalistického režimu.

Koncem měsíce července v r. 1914., za panování staršíka císaře Františka Josefa I. (84. roky.) vyhlášena byla vcelé jeho říši všeobecná mobilisace.

V Lubomíři ohlášil budo vyhlášku na dědine hudebník Fráňek Kralavč. 82. vyhroubován na své kompetenci tímto signálem:

Nastal v obci velký ruch, a neklid. Do 24. hodiny musel být každý záložník, u svého vojenského útvaru.

Má malka sba na pole. Vídela že Toniu franz č. 33. seče se svou moraníjelkou na Kopčech
růž. Sba vž ham, a když k nim došla, pravě seděli u sváčiny. Fráňka praví: Frane, budes moci rukovat je vyprávěním válka. Fráňek už ho hřebíci.

Framlisch Král (Tonii) ho vyslechl, a praví: Tonovi možné, že by byla válka. já jako Král bych musel s tom něco vědět, a já s níčem nevím!

Bylo to pravda. Nakukoval jako čeká v záloze, ke svému pěsimu pluku č. 56., a více se ke své morželce nevratil.

Padl v září v r. 1914., před Lublinem v Polsku.

Dokid dřžel panství Spálov

Kořic z Bauny, který vlastnil
v Brně cukrovar, zámek v Kavalově u Nov. Žicina
a Spálov. Toto panstvo bývalo každý rok v době letní
v zámku ve Spálově. Tito páni chodili každou
neděli na kázání msi sv. do kostela. Přišli ale vždy
po kázani.

Někdy přišli jíž, když kněz byl již u oltáře.

P. farář Pukryl byl protichu. Kdyby se mu tam
smálala chudoba přes zákrustii, vedle hl. oltáře
do panských stolic, v době sloužení mše svaté, ten
by zhlídal.

V tomto období, jak jednou přišla v době jeho kázání
bočními dveřmi do kostela jedna ženská. P. farář
když ho viděl, přešel kázaní, a upil zrak na
onu ženskou. Neckl nic, a asi za 2. minuty, kázel
více. — Pan farář Pavel Smolka, ohlásil
jednou z kazatelny, že on se svého při kázání
nenechá. Jakmile započne kázání, nechá kostel
zamknout, aby se lidé naučili do kostela choditi
včas.

Zajímavé bylo to, že panstvo zámecké,
na kázání do kostela nechodovalo, a meli na poli
méně kamene, než li, kteří do kostela každou
neděli na kázání chodili. — Lidé na Spálovskou
chodili, že kamene má na poli ten, kdo nechodi do kostela
na kázání.

Výnech

Pohádka o zmiji v obci.

Dobrce se naštěkovala zmije, která lidé, a celé obci škodila.ím více se jí lidé v obci báli, tím více si na lid houfala.

Lidé se proti zmiji rozhodně radili, jak by tu zmije zničili, a nebo jí z obce vyhnali.

Tnož si chystali i oklesky, že ji dorazí. Jakmile se ale zmije k občanům přiblížila, zhatili všechni odhozlovní zmijí znásilníci, společně se do ní pustili.

Obyčtí lidé již nělo, a nikdo v obci si nehojedal do zmije se pustit, požadoval se zmije zničení, dva kulhaví krejčí. Ona zmije srdcito svých rejdu žíci, ale oni dva chudaci nepustali ji pronásledovati, až se ze všech hrázda vyděšovala. Obec si oddchla.

Oni dva krejčí, za bitvy se zmiji zemáleli, a díky se ujmá opět skupina karicískí, kteří za dobré bydlo zmiji sloužili, a když došlo množí vjejí řepejí.

Když by se mohli opět dva kulhaví krejčí, a nicemny, kteří hali život lidem, zničili.

Veselá svatnivka dne v obci.

Veselá svatnivka dne, byvala v obci Senkošte, když se vyhnuli veselí svatebnici s hudbou, a se zpěvem z hospody z tančícího sálu k obci, do domu nevěsty.

Muzikanti řekali prochod za pochodem.

Družbi, a družičky veselosti rojícení vyskali, i jin.

Starý svat se prohlídal, jak mu svědci na kabátku přijmutá voníčka s sloubou, červenou maří.

Svatá svatka byla celá blažena, že vocičili jde na světě, takové svatební hodnosti.

Kde kdo, vybíhal z barvy ven, posívat se na svatebníky.

Při oběti se jedlo, pilo, žertovalo, zpívalo. Muzika hrála obyčejně ve dvore domu.

Po oběti, který trval vždy dřti.

Dlouho, až do mry, vyhnuli se všichni z domu ven, sestavili se dvor, a dvor, a hnuti se opět do hospody tančovati. Muzikanti hráli cestou svatební písničky. Ne v nechali ani písničku. Svatá holubinka kde byla. Družbi, a družičky vesele písničky zpívali. Docházajejce k hospodě, spustili muzikanti pochod. Než se svatebnici v sále za stoly usadili, pochodovali nejprve v sále při hudbě, dokola kolem.

Toto veselí bývalo na Spálovské vždy v úterý. Ty pamětnici, rádi na to zaše v obci, vzpomínáme.

Pohadka o smutu v obci

Skoro veškeré staré lidové zvyky na vesnicích užaly již zanáve.

Příčinou toho bylo, častý styk s městskými lidem. Kestký lid se započal vesnickém lidu z mnohých zvyků snášti, a kropili si množí městští z toho kašparinu, proto vesnický lid započal od různých starých zvyků opouštěti, až to uplně skoro všechno zašlo.

Vesnický lid se opicu vle lidu v městech, ačkoliv tím mnoho nezískal.

Po roce 1948. započal i kisk, vesnickém lidu různé staré zvyky vymraceti, a osvětlovati, všecky zvyky náboženské, které započaly napodne zanikati.

Jestli ti staré lidé něco ještě dodržují,
ti mladí se jím z toho smejí, a za důsledku
zaostalost ho povážují.

Ať jsou staré různé lidové zvyky důsledně zaostalosti takovou, nebo makovou, hlavní u lidu bylo, když z toho měli vesnické lidé radost, důslední projek, a útěchu. — Nehrozili přitom lidé pěstmi nahorec do vesnic, aby přišli k tomu nahorec, na své, udílati pravidel.

*Nedoporučuji nikomu zde ve farnosti
spálovské o životě lidu něco psátí,
a užiti ho na veřejnost.*

Pismák by stínu tak pochodoval jak ten Karel Havlíček Bor. Ten chudák poukázal na rizní nriesli, aníž by je městal, a k tomu se zato dostal i. Do Brüxenu do žaláře, a tam byl připraven o zdraví.

Tenkrát neč napsali na ty vysší osoby, byla velká odvážnost. Tenkrát poháhal každý pod nadřízenou světšou, a církevní. Kadaňsko Havlíček napsal: "Ten Rakouský soud, to je samec. Soudu až se přáši. Zákony má v jedné pákovitasi."

Jsem má člověk na vesnici něco pravdivého psati aby nikoho neurazil. Ostranidlech, varmanech, Merulinc, a světlonošich, čaroděnicích; když v pravdě nic nebylo. To všechno vycházel z toho velkého, starého nás broumového náboženského pytle.

Oto to již stejně s hanbou hanák všechno ulíka, a se hrdí. Kdyby člověk s vsem pravdivě do veřejnosti psal, jak to všechno dříve na děčinách chodilo, tak by člověk to poháhal jenom doloukat. To není ale zapotřebí. Oto to má všechno svou dobu. Něco sloužilo lidem, obzvláště lidem všemikrém i kou prospěchu.

Státních převratech.

Ty svědkové státních převratů píšeme toto:

Při každém státním převratu, doplácí malo věnické zemědělců, nejvíce chudaců.

První byl v r. 1918.

Druhý byl v r. 1938.

Třetí v r. 1945.

Kdo nic neměl nikdy nic neztratil. Pociťoval jen báhu.

Při každém převratu rozdávají vládycké osoby mezi lid nové sliby, a nové pravidlo.

Ty vykřmení, cili zazobané vládní osoby, se bezestopy hamsík počítá, aniz by se v tisku s lidmi rozloučily,

Tímoví hejškovci, kteří se ke vládninu žlabu hlačí, ti jsou moc hladní. Proto započnou nejprve neúprosně dojít k věnickým lidem, který je ve svých chaláckých rukou bezmocný.

Až se ten nový stát, stou novou vládní společnosti brochu zvolí, započnou lid shasit, a znechojovat novým nepřítelem.

Ty na Špalovského neměli jiné z Německa strach
od r. 1938 do r. 1945. Bylo to pouze po dobu,
pokud jste k Raci německé byli příteléni.

Něco o kořalce

Dnes je nám to neuvěřitelné, že v době panování císaře Františka Josefa I. můžou v obci, tak rádi pili kořalku, bu hošku. Káčej na kořalku až vrkotal.

Nebylo práce, nebylo kupce, a prodeje, nebylo v době lehni sváčin, nebylo káčiv, svatbí, hrošin; že by se nepila kořalka.

Káčci seděli i v den všechny v hospodách, a všechni ve veselé náladě. Káčkům vrtala kořalka již možnem.

Obrat. Vlisku se psalo již konkrétně, jak pírobi zhoubně kořalka na lidský organismus. Nic nepomohlo. Lím více se kořalka haněla, lim větší seedy žide, brk. Wolf z Hronic, Žid Karles z Bílovce, a Luboměře posílali. Aby sklep v hospodách nerystal, posílal a Luboměře kořalku i hostinský Bartek z Hronic. jeden hostinský v náří obci se s dlužníky za kořalku nemaloval. Předal dlužníka židu Wolfovi, od kterého kořalku pobíral, a žid Wolf se s dlužníkem advokatsky vyročídal.

Tázáme se, kdo naučil naše mužské v obci tak lakovat bu kořalku? Staré žárnomy nám to dosvědčují, že nás lid naučila kořalku pili již v davné době, panská vichnost, spálovská. Panská vichnost měla ve Spálově svij lihovar.

Tojt v Luboměři měl za povinnost jisté kvantum za jistou dobu, z panského lihovaru odebrati, a vysěkovati.

Tojt když chtěl kořalku vysěkovati, musel počítati často schize občanů v hospodě.

Kromě toho uvalila panská vichnost spálovská, povinný výsenk lihoviny, i na některé usedlosti v obci. Min funk zim.

Zde jest ten pivo dřívější,
v rodinách, a obzestev.

valařství v obci

Jilmým kočálkům, kteří měli od pítí kočálky již nosy
modré, když se zdálo kočálka slabá, že pije v ní mnoho
vody. Na fojtové hospodě č. 22., byl v jedné době na
hospodě v najmu žid.

Fedon sedlák z obce, se postavil v sínku jednou oslí
proti židovi, a volal: Ty žide! V tom rumě más
mnoho vody! "Já když piju rum, mi se musí z nosu
kouřit".

Když spáchal v obci někdo sebevraždu, tak obec zaplatila
všichky 1. d. kočálky tomu mužským, kteří sebevraha odklidili
z místa (obvykle v létě na hougači, a v zimě na saních)
do marnice, a po ohledu lekáře, když zde někdo zahrabali,
zakropili chvojincou.

Proč si takového chudáka, nepohřobili slušejícím způsobem
příbuzní?

Ja to byl starý, odstrašující zvuk. Fakmile spáchal
někdo sebevraždu, jenom honem s ním pár, aby
v domě, nebo v lese nemohl shrábiti.

Ani příbuzní se k němu neznali. (Aby neměli výlohy?)

Když se to stalo v městě, město ho
oznámilo katovi. Kat přijel, a sebevraha odklidil,
a za městem někde u křízovatky sebevraha zahrabal.

Není ho zahrabal, uschl mu rýcem hlavu.

Viz staré ičky
mista Oder.

Která mužsko bude práci, katerovi královsky zaplatiti.

U Lubomíři vykonali touto práci, bez uvtí hlavy,
dvě nebo tři kati, za 1. l. korálky.

Lubomíř na výlohy pro katedru z Opavy, nebo z lipníka peněz nikdy
nemil. Proto vykonávali tento akt, kati zdejší.

Naši obci se poslední taková dědična ohavnost
se rebeřákem odcházela v měsíci listopadu 1922,

s Tomášem Brožem z č. 72., který se v soufalu ve chlévě
na č. d. 28., ve věku 69. let oběsil.

Ochotní byli tento starý ohavný móodus, za libi korálky
za obec provést kati z obce. Učastní byli toho ihned
čtyři. Uzavili ho s posměšky na nářkách. U hospody č. 22.
zastavili, kapsy mu prohlédli, a peníze jaké měl,
ihned propustili.

Potom jeli k němu marnice ho zahabati. Zem byla zamrzlá.

Vykopali mu jenom plítký hrob, a bez rakve ho tam hodili.

Ty zamrzlé kury klím mu do hráče s posměšky házeli.

Tak se stalo za starosty obce se sloučka

Franťška Léva, č. 15.,

a vel. p. faráře Oldřicha Kyseláka.

President Tomáš Masaryk
se nestátních lidí s moskovou
chorobou, kteří spráchali rebeřádnu,
zastal. Od té doby bylo od
toto ohavného dědičného
zvyku v našu farnosti
upuštěno.

č. 81. K. S.

č. 27. F. V.

č. 56. F. K.

č. 94. V. S.

Vlastnictví je základ svobody.

Svoboda zemědělci

od r. 1848. do r. 1914.

Každý zemědilec byl pátem svého majetku.
Nikdo mu nechodoval sice stavovu poroučeli, a ochlíviv
hloditi, do sklepu, a na podiu říspati, aniž pocihati
a t. dale.

Zemědilec si všelab se svým majetkem co chcel, jak chcel,
a kdy chcel.

Napříli sel co chcel, a kolik čeho chcel.

Dobytku choval kolik chcel, a co chcel.

Nepráv si mohl zabít kolik chcel, a kdy chcel, bez jinakého
s povolení. Kdo chcel, a měl, mohl si zabít i hovězí.

Oprodal si mohl co chcel, kdy chcel, a kolik čeho chcel.

Nejenom svářectvo, ale i ostatní majetek, budovy.

Stromy v lese prodával bez povolení kdy chcel, konu chcel
kolik chcel, a záč chcel. Budlo stromy jednotlivé, a nebo
celý les na sek.

Mlynáři si do obce s koňmi pro obilí na mletí přijeli.

Kolikou karolínou až do stavění přivedli.

Řezníci přijeli do dědiny, provoz nechali u hospody
stát, a obesli dědinec, l's doložen, kdo má co na
masso naprodej.

Co koupili, hned zaplatili, a odvezli.

Odvezli bez skolkou i zvrata nemocna.

Nikdo nechodil na vernice pronášet zemědělcům, že musí do učení být dodati ho, nebo ona, a kdy, nebo onam ho dovešti. Nebo že musí chovati svíne. Nikdo nemusel jezdit od nás do Huonie na okresní hejtmanství s prosákem s povolením k zabítí jednou v roce svého vepře, pro domácí obřív.

Peznicki v městech měli své překupníky. Těch bylo všude dost. Ti se žili při nákupu dobytka, a vepřů, pro pezníky, různými podvodů, a sibalstvem, při černí bývali zemědělci ohuadem.

Nejvíce sibalili lid při vážení dobytka, různou úpravou váhy.

Stejně zde zemědělce s klíných zde píši, a jejich sobodě, sedláky, a soběstačné chodupníky.

Ti, kteří nebyli soběstační, a museli se prohokat za půrydilekem, stěni bylo již hruše. Jestli si poličník qroš někde nepůrydil, tak s mnoha jiným občas i bida zapotácela.

P

První nesvobodu pocítili zemědělci v době
první války světové 1914 - 1918.

Tu jíž nestáčilo zaplatiti bernáku své daně, a mít
daleko pokoj.

Tu započalo se ohavovati s prvními dodávkami, obili,
doká dobytka, někdy i sebe.

Těž započal stál vykrajkovati od zemědělců peníze, pod
rouškou válečních přijěck. Těch bylo po dobu války, f.

Napřed se lidé s prvními dodávkami
předbríhali. Kádý chtěl starýchomu císaři pomoci.

Když ale válka nebrala konec,
a všechno bylo již vyžíváno, a dodávky byly vymáhány
pod hroty, k u leška lidu k císaři pánu vyprchala.
Uprostřed byla jenom v kostele při zpěvu císařské
hymny.

Po bědném skončení války světové si zemědělci oddechli.
Ne jenom zemědělci, ale všichni kteří byli pod pantoflem
císaře pána, po dobu války.

Cela armáda vojska z front se rozpadla. Kádý
pospíchal domů na svou pěst. Tak to vypadalo
jako když ovčák se žerou vlcí, a ovce se rozukávají.

Nejdříve utekli ti vysocí důstojníci.

Potom ti nižší, a pak vojáci.

Vysoci důstojníci utekli zavícasu, aby nesklidili
to, co důstojníci v Ruskou: job jejich má!

Při tom všeobecném rumlu a bezvládí, když politování byli na frontách konci.

Němců se shambou vracele domů, že válku na všech frontách prohráli. Nepomohlo modlení, kačením, ani svěcení. Též různé balamucení lidu vyznalo napřízdeno v hambě.

Církevní hodnostáři i kněžstvo, nosili nad počátkem Habsburků hlavy ohloučeny. Byli potichu, ani neblesli.

Císařskí vlastenci, nosili hlavy vzhůru, a jen se usmívali.

Sabatini byl frakčním členem liberálů. Na záhy byl mimo všechny jiné vojsci a, když všechny utíkaly, byl až do věku sedmdesáti let vlastním vojskem. Všechny jeho jednotky byly vytvořeny z jeho vlastních mužů, kteří byli všechni jeho přáteli a blízkými rodinami.

Brnoži jde, aby se zemědelské národy římského původu v této nové republice římského národa římského původu v této nové republice římského národa římského

1. Římského národa římského původu v této nové republice římského národa římského

2. Římského národa římského původu v této nové republice římského národa římského

3. Římského národa římského původu v této nové republice římského národa římského

4. Římského národa římského původu v této nové republice římského národa římského

ONCEM měsíce října v r. 1918. se narodila
nová Československá republika.

Lidé byli naši farnosti veselí. Není proto, že máme svou republiku, ale proto, že ta hrozná válka, uzala již jednou konec. Ohledně nové republiky, čekali lidé naši farnosti nato, co řekne p. farář. Zdali bude škobrtomec chváliti, anebo hanobiti! Byl ale polichov, neřekl tak, ani onak.

Kteri našimi lidmi bylo slyšeli toto:

O eště neni všeckemu konec. Habsburci eště žijí, dožívi jak to eště může doložit.

Lidé se nad tahovou řecí vrátili zpět, a tím byly různé osoby od zastoupeného pravice, od lidu, uchráněny.

Nová kato republika měla na 20. rokii
betonové základy hotové.

Do Prahy se sjízdely ke novému státnímu žabu různé osoby, které lid ani nervál.

Legionáři uvolnili z rakouských řetězí českého lva, který ležel na Hradčanech 300. rokii spoután.

Lidé farnosti spálovské se zaměřili na tančení zábavy! To bláznení u tančených zábav hvalo u nás až 2 roky. Tancovalo se za náhlešku lidu vždy až do rána. Po té době, mohli různí kapitalisté klidně v noci spáti. V Praze, dokud lidi tancovali, kuli honem nové zákony, a policii dodávali na lid nové pendreky.

Přistala v kolkování rakouských peněz. Kartaři uch,
a falešními holky.

Přistala velká daní z pravidelní závazek.

Daní z domácích průjeků republiky. Do 80 kg. z. r. 12 Kč.

Přes 80 kg. z. r. 24 Kč.

Právniči z Hranic přicházeli do obce, se divatí pro zabití
jádříkach do hrobu na mase, zda-li nebyl republikou leží než
zdatno.

Zdatnění byli těž muzikanti, klených si císařský práv,
nikdy ani nevšimali.

Velká daní byla z majetku, a z původu majetku, pašová-
lovi daní z toho, co člověk sňedl.

Zákaz byl hrabati střami v letech. Každý lesní mušel
byl povolení, a t. dálé. Riznice, a riznice placení
a sužování lidu nastalo, dřívě neslyšchané.

Moží lidé, dělnici, i zemědělci, započali se
pomalu, v této nové republice dbali na hlavě ve
vlasech.

V roce 1932. vypukla kauza mezi ještě
nezaměstnanost, velké bylo i hášení rizních
politických spolků, špatná svornost se sousedy s Německem,
Polskem, Radarskem. Benes s polským Beckem, že
jome někdy ani soli neměli.

Republika započala kolísati.

O kapitalisté měli své městečko již plné. O národ se nestarali.

Generálové byli hrdinové, dokud nepřítel spal.

Quislojnice, úředníctvo, měli své sesleky dobré.

Dělnici započali žádati o slevu chleba.

Zemědělci byli zvedaví, jak to asi všechno dopadne.

Kněžstvo se ohlíželo po Vídni.

Příšel měsíc říjen 1938., vyplnilo se to,
co řekl Tomáš Garrigue Masaryk - kame lo od velmoci na 20. let.
Potom se na nás přijdou podívat jak hospodáříme.

Adolf Hitler přišel s jeho armádou naše hranice
státu. Naše vláda vrála do kyt, ani nám nedala s Bohem.

Armádní general Jan Syrový který nam chváslal,
že nedá ani pár naší republiky. Raději položí život na
olláři vlasti. Až mělo přijít k věci, zůstal každik
s jeho šavlí nečinné krčetí.

Nepřítel nezabíral naši vlast na prdele,
ale přímo na kilometry. Hitler vlezl s jeho kumpány
přímo až do Prahy na Hradčany do hradního prochodišť,
a díval se za jázolu Němců ohnem ven na Prahu.

Tento škandal, toto propinání Libušíných Hradčan
by Jan Žižka z Trocnova nedopustil.

Ode byl tenkrát pátron české země?

Zapoměl již na své plémě?

V roce 1937-38. se pořád vybíraly od lidu příspěvky
na obranu státu, až do omylem. Kdo ke obranu skávil?

U nás, v naší farnosti, pro motivé vlastence, byly to
smutné chvíle, když po 72. letech, viděli opět Prusáky
s okutou botou, s puškou v ruce, se roztahovali
na Špálovsku.

Ti chladní, horeckí národovci, si ležké lítostivé myšlenky nedělali; například učitelé v Luboměři.

Obrátili věřítek, a mleli proti dálce.

Nic se nám tak dalece nestalo. Vzájemné politické hřeštění lidu v obci rázem zdechlo.

Museli jsme všichni prosilně poslouchati nové komando, a německé jecí.

Vzpoměl jsem si několikrát, na důvějový fiskový chwart v novinách: „My máme nejlépe vyzbrojenou armádu v Evropě“. Na jednoho čs. vojáka by muselo přijít 7. vojákův německých“.

A když jsme čekali pořad v nejistotě, na milost, a nemilost Němců, když nám všechno světě kvály byl, když jsme jsme, ve střední Evropě, obzvláště zde na Slezsku, všude v cestě.

Uznávání jsme byli u Němců, za méně cennejší lid, a poslouchati jsme museli každého německého holomka.

Německý obecný lid, obzvláště zde v Sudetech, byl v poslední době huyně národnostně sfranatisován.

Toto inkci, až k řílení, jim dával Konrád Henlein, a Jakob.

Účomici byli velmi protiví, spolehliví, a dosti solidní. Všichni pracovali do jednoho pytle pro všechny Němců.

Běda ale tomu, kdo by se jím postavil, a nebo se s něčím jím ozval proti proudu. Každý takový byl ihned stíhan, a nebo znicen.

Němců byli dobiec organizování. Každý Němec organizacní povinosti řádně plnil.

Což pomohlo všechno, proti všem byli slabí.

Štěstí bylo i pro nás, že celá německá armáda se živila, v nepřátelských plátech v zahraničí. Do Německa se ze zahraničí uzení zboží přiváželo. Proto měli jsme i dodatečný odstojík.

Němců hráli tak daleko cizím národom do vlasti, až tam dostali po rypáku.

Potom se obrátili, a marali zpět tam, odkud vysli. Toluč do Německa. Ruský Čvan s vintorkou, v palácích byl za nimi, a doprovodil je, až do jejich brlohů.

Němců byli v r. 1943, všude. V roce 1945, nebyli již postřachem nikde.

Po dobu války museli jsme sléhat, nad německým neúspěchy poulnický gesicht. Každý byl zrádce, jak ten celý konflikt skončuje, a kdo to vyhraje, zdaž rasa nebo masa, a nebo kasa.

Diležitou roli hrála ve všem americká kasa, (záložna).

Josef Biskup ženatý, rodák z č. 73.,
bytem na č. 81.

Zemřel dne 26. 4. 1939. u pily, mezi desky,
Ladislava Děmla, Špálov.

Proč?

U hospodě v Luboměři za přítomnosti obchraňka
o kravama říčky z Klokočova, dal Josef Biskup
mužským hadanku, kdo je největším boháčem
na světě? Když nikdo nevěděl, Biskup řekl:
Největším boháčem na světě je Adolf Hitler.

Ten má 80.000.000, volii v Německu.

Říčka jako Němc, to uadal.

Biskupovi přišla požádka doručit se do Nov. Žicína.

Biskup předvídal co ho čeká. Řekl Dr. Klüchovi do
Špálova, a vyzádal si proti jakérik chorobě léky.
Klüch mu léky dal, po kapkách k užívání.

Biskup léky najednou vypil, vlezl u pily za desky,
a skonal. — Do Nov. Žicína jíž již nemusel.

88
Upozorňujeme
U ned po ukončení bojů v Čechách a na Moravě,
jakmile ukončil poslední vystřel z děla, přijížděly vlády
chlivé osoby do Prahy od západu, a od východu.

Od západu přijel p. Beneš s jeho starými kumpány, kteří
přivedli bývalou republiku do krize nezaměstnanosti.
Od východu přijeli s ruskou armádou noví součezezi.

V Praze započaly mezi těm pány ostří
dohady, což nevyslo ještě všechno na veřejnost.

Všechny nemohla říct chudická, malá republika u státního
žlabu políčovat. Nebylo pro všechny v Praze místa.

Proto musely být volby do Národního shromáždění,
které se odehrály v r. 1946.

Nejvíce hlasů získali komunisté, cíli k od východu. Lid chtěl
vědět, jak to provedou lid od východu.

Vládci měli většinu komunistů. Víbec dělnictvo dalo své hlasu
komunistům, poněvadž stará vláda v době I. rep. čs. přivedla
nezaměstnanost, mnoho dělníků na žebro.

Ti od západu se nechtěli svých práv vrátiti. Nic se nestyděli
že přivedli první republiku do smutných konců.

Losik se počad národu neurčitého bez záruky sliboval, a žvanilo,
až v r. 1948 v únoru se věc rozhodla, že vládní opatření vzala
do svých pravých rukou komunistická strana se svým
novým presidentem Klementem Gottwaldem pod záštitou
Sovětského svazu.

Ti bývalí staré možaci hleděli přivaděvali od západu,
v r. 1948 všechno ve vládním aparátu v Praze projeli,
i se starým presidentem Ed. Benešem

Když mnozí z nich viděli, že v druhé republice není pro ně dobré usídlo, vzali svá zavazadla, odstěhovali se znova do kapitalistických států na západ.

Benes nad touto novou onemocněl, a byly zde v republice zemřel.

Dělnictvo, a chudina, dala hem pániem vlastníšich se ze západu v r. 1945, do Prahy, kolik při volbě hlasů, kolik si za vladoucí v době před Mnichovské, od dělníků, a chudiny zasloužili.

Samo sebe se rozumí, že agitace byla před volbami ve prospěch komunistické velké, obzvláště mezi dělnictvem. Slyšet bylo vyhružky dělníkům, kdo nedá hlas komunistické straně, ten vyletí z práce.

Po roce 1948. započal pomalu nový způsob hospodaření;

Každému zemědilec přišla nová starost, s novou účinnou sekatírou, kterou skupňovala, skoro až do zbláznění.

Na dobu let 1949, až 1960, zemědileci nikdy nezapoměnou.

Dohud se svých majetků, co svého vlastnického osobního nezřekli, nebylo k vydání.

Až se všechno zíckli, nastal v sekatíře klid.

Dale se musel každý, kdo chtěl ve své vlasti žít, podrobiti novým rozkazům, a novému komandu.

Nastal ruml se zákládáním

ff. Z.D.

Uhláška zněla: Stát bude ff. Z.D. podporovat, a soukromý sektor bude potírat.

Toto se i praktikovalo.

Klokočívek se dlouho nerozmyslel. Tam ff. Z.D. založili. ff. Z.D. započali zaháditi i v ostatních německých vědominách, kde byli noví osidleni.

Ti byli většinou se svou soukromou hospodářkou již u honce. Neměli na poli nic, ve chlevech nic, a na půdách nic.

Které nezrali z cestnosti do kyt, prosty byla jediná zachrana, vstoupili do ff. Z.D.

Spálovsko, jako obce starousedlíku, se proti založení ff. Z.D. vše možně bránilo.

Polo nastal na ně tlak, kterou i vedení nesnesitelnou sekaturou, aby byli zemědělci Spálovsko, přinuceni sami se soukromým hospodářením prostříti, a ff. Z.D. založili.

Na sekacína zemědělců byla někdy tak hrozná že se zdálo, že si započnou cítivější lidé sáhati na životy, aby se dostali z toho nového pekla pryč.

Někdy půšla opět šestanda, hledělo to nějak překipěti, ono se to všechno zhrouží.

Zemědělci na Spálovsku kladli proti založení J. Z. D. fiktivní odpor až do hodiny dvacáté.

Pořešle, v čem máš s těm novým soudruzi utiskovali, a do J. Z. D. vstoupit nutili.

Předpisovali nám, velké dodávky, obilí, sena, slámy, masa, vajec, mléka.

Kdo dodávku nesplnil, neměl na rukou věci nárok. Nechtěli dátí dohoděnímu šatenský, povolení na domácí zabijačku.

Jestě škrtí, že neplnici dodávek mohli choditi do kostela, ke sv. zpovědi, na pouť, ke zábavám, a při smrti byli prohíbeni mezi plnice dodávek.

Dodávky se předpisovaly z hā, výměry pozemků, bez ohledu na jakost pozemků.

Jamo sebov se rozumí že bi kravkáři, kteřich jsem v obci většina, mají pravidlo na poli celkem správnější, než teď 17 sedláček.

Narozená telata nebylo možné odbytí. Všechna telata se měla odstaviti na chov.

Pouze telata níže 50 kg. a nehotová na chov se mohla přivésti na svod na porážku.

Chlívci měli býté plné dobytka. Píce pro ně nebylo.

Nebylo jinší rady, jak narozená telata ihned odchraňti, a nebo tele krápili hladem, aby nedorostlo na 50 kg.

Brali jenom býčky na porážku, a zdravé, vysokostelné, zdravé jalovice do pohraničí na chov, do Ž. Z. D. na uhnutí.

Starší krávy nebylo možno všebe odbytí. Lidé je museli nechati se na jelenině nahmati, a nebo jím dát do kmiva hřebíky.

Komu bylo dobytka lito ho krápili hladem, musel kmivo sháněti v Lindavě, na Liptánsku, na Odře u Lhoty, a t. dál.

Kdo měl koně, ten se pro kmivo leckde zajel, ale co ti chudaci kravkáři? Testmo bylo žít.

Když si lidé slézovali, že pro kolik dobytka nemí kmiva kdy jsme obdrželi odpověď, že u nás připadá na 1. há více lidu než zde mědaleko v pohraničí. Tam pry jsou mědce jenom 2. osoby ke vzdělávání 12. há.

Přesný je v Luboměři dost, aby jsme si nějaké kmivo v okolí schmali.

Dobří hospodáře Němce, ze svých majetků vynahli,
a němci plomálovi se na jejich majetky nastěhovali.

Dopláceli potom na němci dancbáky
nucenou dřívou zemědělci starousolici, na Spálovsku.
Ti to měli užít, a před srovnáváním zemědělským
krachem, to zachránit.

Novousolici na pohraničí se proti Ž. Z. D. nestavěli.

Opakmíle Ž. Z. D. založili, abytek jím hladem zohybal.

Není lidé se tam chodili na ty
nové zemědělce divati. Dobytka stál ve chvíli jenom,
v kůži zabalene kosti. Ten dobytek byl tak vykroucený,
že neměl ani sílu žváti, dovolovati se o krmivo.

Hruza se byla na tu novou
hospodiárku se divati. Chudaci dozebračení hladem
koní. Knoží koní neměli při tahu, ani podušky
pod chomouty.

Dříve tam bývali pokrokovi, hospodáři Němci, kteří
mívali velké hektárové výnosy, a pěkný dobytek,
a potom to obsadili většinou sváři, a všechni
z Valašských kopčísk.

federnířecník mi řekl v oné době toto: Buďte rádi,
že jste se z vaší chaloupky nikam nehnul.

Kdybyste to hospodáření, a ten dobytek tam
viděl, vy byste zaplakal.

Neminulo bytne, aby nepříšel někdo do stavení soukromé hospodářícím majitelem něco sepsovat.

Přišli cizí lidé do stavení, aniž by se ohlásili u majitele domu. Vlezli do chléva bez ohlášení; Dobytka se jich již bál. Lezl před cizíky do koryta.

Budouvali dobytku do uší plechové zvánky, nebo je ochovávali proti hubě, nebo brali jiný kres, nebo ohmatávali ukrav břevnost, a jiné komedie s dobytkem dělali, bez dotazu, a souchlasu majitelova.

Lezli i majitelem na pídu, přivedčovali se na bohatství chudáků na vesnicích, kolik, a co tam všechno vesničtí žebraci, farnosti spálovské mají.

Dobře ho umíli cizí osoby dělnici z býlinyky z Oder. Šedák z Lev č. 15. je na pídu nepustil.

Rěkl jím pímo: Dacháku mám splňovat, tak co u mne ve stavení chcete? Jai vám těž do stavení nelzeš šnupati.

Když byl v Praze nějaký sjezd, a potěbovali vepře, jednoduše přijelo auto, vhozené vepře bez povolení majitele si vzali, ale zaplatili.

Nebo mi nic, tobě nic, přivezli auto množitelských brambor, složili je pod klobou na č. 22. Obec je musela zaplatiti, a kde se o ně rozdělt jak chcete.

Nebo zhomoli, aniž by je holo k tomu zval, poniku pídy. Na které poli byli, ten to musel platiti. Na mojí poli byli na hrázi pod dědinou. Aniž bych je k tomu zval, musel jsem zhounatini pídy zaplatiti.

Nebo přijeli do obce, a vdebrali gos. Grónesovi č. 36. samovaz, a Fr. Léovi asi též samovaz, a výfuk.

Tak utiskovali soukromé zemědělce. Kuseli jme dodávat z výměry louk seno, a do Oder nebo do Spálova ho zavíti, ačkoliv nam seno pochybovalo. Sami jme hledali krávu na Lindovsku.

Dodávka obilí. To muselo být čisté, a suché.

Dodáno muselo být do 15. srpna. Kdo dodal projdejí byla prázka.

Obili jme vozili do Spálova. Shladníkem byl Karel Kláš z Lubomíru č. 106. rodák z č. 41. Ten obdržel za jeho sekaci u náhledech, od H.II. odměnu.

Klacení obilí se doprovázovalo v noci. Některí zemědělci v noci mlátili, aby vlky nasytili. Tím hlečkem, své sousedy ze spánku vydružovali.

Pro umělá hnojiva se jezdilo až do Oder. Když se vidělo, že skravanna jeli do Oder jest moc daleko vozili umělá hnojiva do Spálova do panské stodoly. Vozili do Spálova umělá hnojiva věsinou taková, které nerozebrala založení až Z. D. Věsinou jme dostávali draselnatou sůl.

Člověci si jezdili pro lepší umělá hnojiva do Oder. Některí vozili i obilí do Oder. Tam nebyla taková sekacia s obilím jako ve Spálovi.

Tak jme museli my soukromí hospodáři zemědělci, obzvláště ti krawarji, snášet soty nestychané utiskování, a sekyrování

Fyl bednár, Spálov
jezdil strážovou
až do Oder.

až skoro do zrušení. Nepomohlo pláč, nepomohlo ani řádeček prosání.

Nepomohla ani dřina lidu, aby byly správěny dodávky.

Úřady mluvily takto: My se víme, že všecky dodávky vzorně plníte, ale stáváte se proti socializaci vaši vernice. Tím kypíte!

Výstrahy dávaly úřady nám hakovou: Založete-li $\eta\cdot Z\cdot D$. poslední rokres, budele na tom nejhorší. Subvence na výstavbu se budou pravidl snižovat.

Později jsme byli voleni na MNV. výbor jednotlivé před jahousík 5. členou radu, z cizích dílníku, s přednostou Vlkem, bývalým holičským mistrem v Hranicích.

Jeden holomek mi vyzbrozoval, kdo do $\eta\cdot Z\cdot D$. nepije, toho máme právo vystěhovat, a nebo do počítaního ho přesídlit.

Poslední vyhružka byla, kdo má člena rodiny někde v práci, a rodiče se do $\eta\cdot Z\cdot D$. nedají, bude dosyčná osoba z práce propuštěna.

Konečné se $\eta\cdot Z\cdot D$. galozilo. Několik zemědělců získalo soukromé hospodářství.

Doposud jerdíme na rodičenstvu v hokejích.

Doposud máme v obci $\eta\cdot Z\cdot D$. dle staré vile, a panování sedláků, a ně dle požadavku socialistického.

Tak zaznamenáno v r. 1964.

Rabování Sudet

Rabování započalo v r. 1945. Koho se stín počkali, až budou Němci ze svých majetků pujč.

Jak by to lahodilo nám u prace, kdyby nám přišli do stavění lidé, a započali nám vece rabovati, a my museli na to mléky hleděti.

První hlovec drabantu odesel, a druhý do stavění přišel.

Knzi brali, co jiné do rukou přišlo. Jestli to bylo na piedě, na sypce, v rizbě, ve chlévě nebo ve chlévku, ve stodole; to bylo jedno.

Při tomto rabování poznal člověk mnohé osoby, co v nich vrozeného vidě, a jakého jsou charakteru.

Mnohý, a mnohý by se hodil svou surou povahou neznající hanby, do nacistického oddílu SS.

Velice by to bylo do budoucnosti čestné, kdyby lesi v lechách německé majetky, za přelomnosti Němců rabovali; a dorování na dorovavé, kdyby nerabovali.

To by měli jistě Sudetáci ve svých dějinách poznamenano.

za pheno do ročenky. Nejprve mohl plác, neponěl ho
majetkových posádky.
Nejprve mohl využít svého lidu, aby ukradl všechny.

Cohlešil rozhlas z Prahy v r. 1939.

Hláska to ženská.

Bílo obléčené dívčičky svítaly nového protektora
Čech a Moravy, pána von Neuratha, v Praze.

Dle sledování jeho rodokmenu,
pochází pán von Neurath, z rodu krále
Jiřího z Poděbrad.

Ona hlasatka zapoměla, že důležité k tomu
přidati: Rozděl zůstal ale v tom, že p. von
Neurath, neumí dnes česky, a král Jiří z Poděbrad
neuměl německy.

Tak ještěmno v r. 1964.

Socialismus

Socialismus započali pěstovat již v dawné době Rímané. Vedle bratrství, prosperity život.

Jeden druhému pomáhal, nikdo nikoho nevykoristoval.
Všechno to za jistou dobu zhoršitalo.

Kdy pěstujeme kůž socialismus, a vodížíme, v něm i rovnou rovnost.

Ježli má někdo měsíčního příjmu 250 Kčs., nebo 2500 Kčs. cena při nákupu všeckeho zboží, a jízdenek, kůž rizních vstupenek, je u všech členů, prožívajících socialismus, ~~jist~~ stejná.

Všichni chudáci jsou zvědaví, co, a s jakou příjde komunismus.

V Rusku mají komunismus na dosah ruky, a bojuje se ho, pustili mezi sebe.

U nás: Sobeckost, prospěchářství, a sabotáž, a vše jenom bejí.

Anno, 1964.

Pacholčení bylo u násich příčak zahořeneno
svoji, tělesné, a duchovní.

O pacholčení tělesném se již velmi mnoho psalo,
a mluvilo.

O pacholčení duchovním se až dosud na vesnicích
mezi lidem málo rozjímalo, ačkoliv bylo mnohem
horší, než pacholčení tělesné.

Z pacholčení tělesného se lidé většinou již vyrostili.
Staré pracovní nářadí již většinou od sebe odlodili.

Pacholčení duchovního se nechce
vesnický lid zíknouti, všecky ti lidé starí.

Aladí lidé se k tomu starým z té staré mchybné duchovní
zaostalosti omějí, a ti starí jako skály, na svém hroji.

neumí, nemí. Knoží fotrové prodílali první
světovou válku. To byla dobrá škola, a příležitost ke
nahlednutí do té staré, půsorné hry.

Kdo má kůži na těle jako bobr,
do takového těla světlo ležko proniká.

Takových vesnických bobrů, byla ve světové válce,
celá stáda.

Poutní procesí.

Od nepaměti chodilo z farnosti správovské každý rok procesí na den sv. Aleny, k m. Staré Vodě.

V roce 1901. se p. farář správovský Fr. Příkryl nepohodil s p. farářem starovodským.

Proto v r. 1902. neslo procesí z farnosti správovské k m. Staré Vodě, nýbrž do Polštáru k hřbitovnímu kostelu.

Byl jsem tehdy procesí účastník. Šel v procesí i p. kaplan Štěpán Břečka.

Přišli jsme do Polštáru k kostelu, kostel byl uzavřen. Klasicik šel do města po klíče. Klíče nedostal.

Šestky je neříkalo. Kuseli jsme stáli u kostela.

Sli jsme k m. kostelu od hřbitovní strany. Ženské si prosedaly na trávník, a aby ta pouť nebyla tak jednoduchá udělal nám p. kaplan ř. Břečka u kostela kázání.

Tím kázáním, vzpružil ^{p. kaplan} ohola něho se nacházející poustniki opět na nohy.

V procesí nás nebylo mnoho, většinou to byly ženské.

Cohlo byla za pouť, když nás Němcii nepustili do kostela. Od té doby, se do Polštáru na pouť neslo.

{ Ne starých církevních zájnamech, se uvádí pouť ze Správova jednou v roce, do Polštáru. }

Upomínek o poutním dobu nové ČS. republiky, t. j. po roce 1918. procesí z farnosti spálovské, jaké se v Staré Vodě bylo, a správně tam pochodovalo

Poutníci farnosti spálovské (mezi nimi i Vavřin Šimák, žuboměř, žádali p. faráře starovodského s české hárancí v kostele. Hárancí české povolil, ale pouze v ZLÍKŘÍSTY.

Na toto jednání se poutníci farnosti spálovské rozptýlili, a vicejí na poutě ke Staré Vodě v procesí nesli.

Není poutníci žádali všude, aby jím kněz kazal, aby mohli poslouchati, a slovem kněze se obdivovat.

Dle toho se můžeme domakati, duchovní svobodnosti našeho lidu. Kněz v nebi nikde nebyl. Co on může pravidelnho, určitého včetně? Ví jenom to, co čelí. Náboženský tisk (člen) si může každý koupiti, a může se všechno (obzvláště dohadu) tam dočísti. Nač oblézovat s hárancím na poutích kněze?

Také vianoč, že poutníci spálovské farnosti, posli v poslední době svého putování, na německých místech poutních, dosti špatně.

Mnohem vzácnější byli naši poustvěkovi
u P. Marie na sv. Hostýně, na sv. Kopečku,
ve Hrábyni, ve Frydaku.

Tri u p. Marie u Štálky necítili se naši poustníci doma,
vždykoliv jest to kataška Špálov.

J tam bývala s Němcí při pouli šarvátku.

Podoba zániku velkých pouť v Luboměři, které se
konaly v Luboměři od dávne doby ještě v dřívějším
starém hostele.

Z důvodu nedbalosti spálovských kněží, započali
poustníci z okolí, do Luboměře nedocházetí,
až konečně v letech 1850—1860. pouť na den
sv. Vavřince v Luboměři úplně zanikly.

Vzpomínali na onu slavnou, rušnou pouť v Luboměři,
staré svědkové oné doby, a staričkové, kteří již též
na věky s povrchu zemského v tichosti zmizeli.

Poznámka: Povolení pouť v Luboměři, muri na konzistorii
v Olomouci, zaznamenanou být.

Na Haltinové na svatbě.

Bylo to v době mezi lety 1900—1905., kdy můj otec Rudolf Šík, č. d. 98. hučl se svou kapelou, čili banovou muzikantou, na svatbě na Haltinově.

Tentokrát měli oni chudace muzikanty na svatbě hlači. Když jsou muzikanti hladní, smutně hrají.

Na svitání nebylo mnoho, a k obědu je nikdo nezval. Speculovali, dokud byli svatebnici u oběda, jak by se najedli. Basista František Démel č. 57. se dložil nezmýšlen, a vylezl na břežní obřask vracínce. Ze něm vylezl hterýsik sekundýsta a pumista.

Najedli se tišeň, které hlahali i s hosty. Zdali byli tito muzikanti později pováni k obědu, nemohou zde jít.

Basista Démel vyprávěl o tom dál:

Tak jsem neměl zuby nikdy tak čisté, jako tentokrát na Haltinově, na oné svatbě.

Hlač jsem měli, tož jsem si vylezl na břežní. Potom jsem se napil piva, a zanedlouho jsem cítil v bráchoch nerovnoce. Těsně se hlačily z brácha ústy ven. Ty hostky z těch tišeň mezi zoubami jenom škrčely, a k nim se nám zuby vycítily.

Památný kříž

Přijáme-li v Leboři do kostela, tu po levé straně
u stolice stojí dřevěný kříž s ukřížováním.

Fest to kříž procesní, který byl vždy nesen v předešlé procesi
jiskli se říd někam na procl., a nebo okolo hřbitova ve dny
přízorce.

Buň v ú, kde všude tento kříž s poulníky již byl, a kde všude
byl již nesen. Kdožto ví, kolikrát byl již od poulníků
nesen na sv. Hostyni, a zpět. Míž mnohokrát byl tento
kříž nesen, náměstím města Hranic. Kterkome se rádi
dívali na sládečko chudáčku z hor, které za křížem
v rade zbojně šlapalo.

Shoda, že nemáme letopočtu, kdy tento kříž byl do kostela
poružen, a kdo ho zhotobil.

Fest asi velmi starý, a mohl by mnoho vyprávěti,
kde všude již byl, a od koho nesen byl.

U dachovního páněků je jasného
národního vojáka na motoce. Autobus si však

slídky bolel za zadu a dachovní
páněk národního vojáka, když ho uviděl
v tomto stavu. Dachovního vojáka
zamiloval když za civilis kdy národního vojáka.

Sledujeme nás, že Hranice byly již na východě získány
před pruským vojskem.

Každý občan má svého ředitele
Pak pan řídící školy
houpal v roce 1948.
občany liboměřské.

Napsal jsem občanům v sále č. 22. října:

My jsme se dál na cestu k východu.

Tecí rám již nebudou povídci kapitalisté.

Tecí si budete rozhodovali všechno sami.

Tecí bude vlačit sám.

Tecí již nebudou choditi rozkazy z vrchu dolu,
nýbrž z dolu nahore.

Mnozí přetomní, byli příště jen na dechov blázové.

Některí si myslí, kdyby si takovou volovinu
raději nezváni.

Jsem jmenem, když jsem se vylezl na strom.

Potom jsem po nápli piva, a zanechávka jsem ahl.

Dlouho bylo z dolu nahore nislo, jenom škrály.
Pochcipali bychom hladem, a nepořádkem býzy.

Něco o partyzanech

Partyzani jsou něštěstím civilního obyvatelstva v době války.

Nechme v době války válčit vojáky
lili řadové uniformované cvičené vojsko.

Civilisté se nemají do válčení proti nepřítele mítati.

Proč bylo kolik obcí zničených, vypálených u nás, na Slovensku, v Rusku. Příčinou bylo, že se tam objevovali partyzani.

Nepřítel nohledem partyzány po průdach. Zapálí, a zničí celou dědinu.

Výnečn.

Co by se stalo s námi v Luboměři, a celou dědinou, kdyby se byla válka v r. 1945 ještě protáhla?

Jeden mužský bydlicí v naší obci, zavraždil ve svém včelinu německého vojáka, a zahabal ho pod linku.

U Baichlovic zastřelil jedoucího německého vojáka na motorce. Motorku si vzal.

Střeleno bylo též ze zadu do jedoucího osobního německého vojáka, v Baichlovci.

Na Suché u Louky pos. Šíka č. 46.

zastřelen byl od civilu též německý voják.

Sješli pro nás, že Němci byli již na rychlejn ústupce před ruským vojskem.

Náš farnost, spálovská.

Spěcení choromyslných, kteří spáchali sebevraždy, se v naší farnosti nikdo nepostaral.

Služební jejich pochování, všechni schvalovali.

Tkáč byla v tomto starém zlozvyku učiněna naprava, kněz při pochodu dával své staré minci na jedno kruh, že neměl na sobě oplat, mýbrž jen košili.

Nebýti prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka, vozili by obecni kati sebevrahy na hraziči, a hrazič je přes hřbitovní zed, bez rukve ke zahrabání, a zakopeni chvojincou, do dnešního dne.

Fest to opravdu hanebné, že p. prezident Tomáš Garrigue Masaryk zl. kteremu se v říšku pícohazovalo, že je bezvýznamné, musel proti této ohavnosti vřejně slovem zakročiti, a choromyslných chudáků se zastati.

Náš lid, naší farnosti, byl až do roku 1948, hrozně ausevnicí okupěny, sníž by v tom věděl.

Po roce 1948, když zavládla svoboda svědomí vřejné, zapojili se pomalu některí lidi naší farnosti, ze svých starých ausevních mráket, probouzeni.

q. Dělal jsem nové shlívky včelařské a dle svých
zkušeností vylepšoval všechny výrobky a výrobky
mohou být lepší. Vždy užito v obdobném
měřítku, jídlo je čisté, když méně sladká.

Dělám vracím

lidové staré zvyky, pověry,
a zázraky.

Následia faimosti správovské, byl tím přímo
okouzlen, a nemůže se do dnes se svým
rozlučit.

Dřevní život lidu, v náboženství, přebudovat
z katolického na luteránský, nebylo ondy za krátko,
poněvadž nás lid měl na hodosík velký ZÁZR.

Z luteránského zpět na katolicismus,
to slo hruje. To byl již kvůli úhoru ke spracování
ke obsluze.

Převratit luterána na katolika tak, aby konal
všechno katolické provinosti, a zanechal na luteránství,
k tomu bylo zapotřebí, dlouhotáboře přivychovat od kat. kněží.

K tomu všemu bylo zapotřebí
doucovacích prostředků, pokut, rizních obřádů,
slibů, slavností, pověr, a t. dálé.

- Káse kámost*
1. *Jeli hvězdíčka blízko měsíce, požár je za nedlouho v obci jistý.*
 2. *Když jede šestinedělka do studny pro vodu, voda se ve studni na dobu zkrati, a ve studni zůstane sám okrák.*
 3. *Kdo vezme šestinedělku na voze, to není kouzlení. Víz jenom prastí, a koni se polí.*
 4. *Jeli šestinedělka u tančíne žábav, vracíka je mezi mužskými u muziky jistá.*
 5. *Chámení poste na poli tomu hospodářovi, když nechodi do kostela na kázání.*
 6. *Kuříšky, který má černé oči, a velmi chlupaté černé obocí, aby nechodi sousedem do chlévů mezi dobytek. Sice onemocní dobytek od útku.*
 7. *Uhoceš-li mili čistotné tele od krávy, vydav ho vneděli.*
 8. *Koupis-šli dobytek, uváděj ho do svého chléva tak aby prah dveří překročilo pravou nohou. Jinak s ním šestí mili nebudeš.*

9. Děláš-li nový chlievok, dílej ho v době, když měsice přibývá.
Nedělej žádoucí stavbu, když měsice ubývá.
10. Nesej obilí při svéhojm světle. To znamená, při svítu slunce, a měsice. Sie bude obilí snělivé.
11. Nechceš-li, aby tě varšman u potoka zmohl, nos při sobě dvakrát pečený chleba.
12. Nechceš-li aby ti hrom udeřil do stavení, neobědvej po dobu bouřky; Dej si na komín (masad) hrávek hromotřesk.
13. Když v době zimní keruzina při včerejšku okolo okna prosí (kneče) hod ji do včerejší hostince.
14. Když leze při svítu měsice v noci, měsícnu muž prostříše, nikdy na něho nevolej, sie spadne se střechy dolů, a zabije se.
15. Nechceš-li mít v obili pcháčí, přejdi obili před sv. Janem Kř. před východem slunika, nahý jeli v obili na poli již mnoho pcháčí, přejde obili před východem slunika nahá ženská. Pcháčí se zbratí.

16. Na Štědrý den, kdy se po celý den postí, ten
vídí večer na nebi se kopati zlaté sele.
17. Sbírání užitkovosti od krov sousedovi:
Před východem slunka se jede s knínici na sousedovu
zahradu. Chodí se po zahradě, knínici vleče za cip
za sebe, a stírá hlin rosu s trávy na knínici.
Při chůzi po zahradě mluví: Užitek pro moje krávy!
18. Dívucha by ráda viděla je ktere shamy bude mít
ženicha. Proto jede na sv. Ondřej večer na zahradu,
křepe plotem, a volá: Plotek, křepko, křepko te, kde jsi
muj milý ozvi se! Na které světové shanci zaštěká
v decimě pes, z té shamy přijde dívuchy ženich.
19. Nebo, dívucha jide večer potmě do kurníka.
Chytneš jedním hmatem kohouta, vdat se brzy
do roka. Chytneš slepici, do svátku jest ještě
daleko.
20. Nebo, dívucha jide pod hibru ku topení pro
náruč hrkosek. Vjizbě je hodí k peci, a počítá je;
Je-li hrkosek počet sudý, brzy se provdá.
Je-li počet lichý, do vydaje je ještě daleko.

21.

Kdo si přeje viděti ČARODENICE, uříz na sv. Ondřeje křížovou věter. Správ komec větve do hliny v čepani. Lepaní postav za pec, a hlinu v čepani občas posluží vodou. Do Božího narození věter rozkvete.

Věter ohní v kroužek, a vem si tento rozkvety kroužek sebou do kapry, do kostela na Jilím.

U kostele si kroužek z kapry vyndej, a dívej se skrz něj v kostele na ženské.

Při tomto hledání poznáš, která ženská jest ČARODENICÍ.

Zelený čtvrtek. Na tento den chodíval varhaník, a učitel ke sv. zpovědi.

Nastala smutná doba. Zbožné lidé chodili po zahradách a modlili se 3, sv. můřence. Jeden stoja, druhý kleča, a třetí chodí.

Velký pátek, smutný den. Velký pust pro celý den. Zvony na věži, mléč. Pámbu je v zemi v hrobě matér. Slunce na Velký pátek při východě sháče. Výjde, a opět se schová.

Verici skoro ráno, před východem slunce, vstane, a pospíšeji k protoku se umývati, a naučíraji se.

Na tento den, se u nás na poli nepracuje. Se zemí se nehýbe, ani se s rozy nikam nejede. Jest se zemí klid, pmičadž jest se zemí prohuben Pámbou.

Na Velký pátek pospíchají věřící do kostela
kde se čtou u oltáře pašije.

Kříž leží chvíly s miskou na hl. oltáři.

Každý věřící se jede promodliti kev Žojímu hrobu
a polibí ukřízovanému všech 5. ran, rozpjatému
na hřívě.

Všude je smutek, všude je pěstný peist.

18. **Bílá sobota.** U kostela se udeří ohň. Kříž ohň
prosvětí. Každý si své přinesene dřevíko
při ohni zarvělí. Doma si nadělájí hospodáři
z prosvěceného dřevíka malých křížků, které zastíkají
ve velikonoční ponděli na poli do růží.

19. Do každého rohu růží po třech křížkách s přidáním
prosvěcených kočánek (kočiček).

Tím jest peč (hlavní chlebovina) před živelní
pohromou chásinění, a dobrá úroda zajištěna.

20. Tento smutek nad mrtvým Kristem Pánem trvá
až do 6. h. čili do vzkříšení.

Po vzkříšení se ubírají všichni věřící, obveseleni
do svých domovností.

Tak tomu vždy bylo ve farnosti správovské,
od nejméněti.

Zabijení vepře pro domácnost.

Když vepří při zabijení nechtěl vzítí konec svého života, by dávána vina formu, že ze člonek rodiny se zapoměl někdo jinou umývat.

(V)
Kosti, obzvláště škranci dávané byly ve chlívce do koriátka, aby příští vepří, který bude ve chlívce chován, dobit žral a posl.

O domácím hadu s korunkou na hlavě.

Antonie Šustková č. 101. vysíla jednou ze síně do garáže, a kdy vidí u zdi svineckého klestého hada s korunkou na hlavě. Bez rozmyslení vzala motýku, a započala hada motýkou mlátili. Had sebou miskal, a nechtěl vzítí konec. Trvalo to dosti dlouho až hada motýkou dotloukla.

Když vyprávěla lidem, že v domě dotloukla hada na hlavě s korunkou, kdy lidé ji vyskamali: že to neměla dělati, že v každém stavění se zdívají domácí had, čili hospodářík.

Na Anděsově chalupě č. 69. měli dívčátko. To dívčátko když u stolu jedlo z misky mléka s kaší, vždycky k ní přelezl z podprodlahy ke stolu had, a lkal dívčeti z misky mléko.

Jejanečka říkla dívčeti hada lízkačka po hlavě, a řeklo: Ne jehom mlécko lakať, ale i kašičku řepati!

Vasmani

Nejvíce vasmanii se scházelo pod Halkinovem
około vodního mlýna, který patřil mlynáři Dvorskému.
Tam vyuáděli vasmani různou čertovinu, po západu
slunka.

Který sedlák z Luboměře jel ze Suché se senem, a nebo
stavovou a jahmí, ten se s firem do Luboměře nedostal.
Až do lesa ke mlynu k potoku, a dál to neslo.

Škakali před ojem, dobytek se jich bál. Brzadili za hola,
a jinou protivníku díkali. Sedlák nechal obyčejnou firmu
státi, vypíchl dobytek, a hnul domu. Ráno, až mnieli
vasmani svou moc, šel s dobytkem pro firmu, a jel dobré.

Ve mlyně si vařival rendlík na ohniště
starý známý vasman, hady, a žaby. Mlynářka Dvorská
šla přikládati do peci, a vidičně vyuáděla vasmanovi
rendlík. Vasman zaštěkal, a klepl Dvorskou vařechou
po pruce.

Vasmani měli svij hlavní bejvák ve velké díře,
za hlavním vodním mlynským kolem.

U Ležním potoce na padélku sedláka č. 6.
z Luboměře, rozprostíral se velký rybník. Tam u toho
rybníka byli vasmani doma. Toučali, a říkali
se v potoce až ke halkinovskému mlynu.

Další rodina vasmanů se zdržovala v Rybníčkách, na fojtovém díle, kde byly dva rybníky.

Tam bývalo večerami s vasmani kříž boží dopuštění.

Kdo na cestě u Rybníček zahlédl, ten měl od vasmanů šeré hadry. Tito vasmani se splachali v potoce z Rybníček, až ku haliňovskému mlýnu, a nikomu pochoje nedali. Největší radost měli, když někoho vtáhli do žumpy, a dobré ho ve vodě namáčeli. To se pak hledali, chja, chja, chja kříčeli, a na ruce klekali.

Ku mlýnu přicházeli i vasmani po potoci ze Suché. Nejdříve lezívali na roze pod mlýnem, a na louce u staré Sklepárny.

S mlýnářem Dvořským se vasmani dobré znali, a v nicem mu neklouzdili.

Z Rybníček jezdivali vasmani ke mlýnu někdy i v krytém kočáru, a rádi někoho svazli:

„Sel jednou jeden muž s sedmi vice z Luboměře na Haltinovo. Věděl dobré, že v Rybníčkách se zdržují vasmani.“

Dal se ku Haltinovu fojtovou cestou. Přesel do Rybníček, kde viděl na cestě u potoka státi černý krytý kočárov, čili landauer. Poposel blíže, landauer hnul se k odjezdu. Zapáračné byli do nich dva koni. Kočáho viděti nebylo, ten seděl uvnitř. Když předce nepřejde pěšky, když jede landauer k Haltinovu! V jadu kočáru bylo stupátko, a malešeniko do landaura.

Omen muž si stoupl na stupátko landauru.
Jak na stupátko stoupl, koni se dali do běhu
s čertem o žávou. Uhnáeli cestou do lesa, od kol
ohně jenom slíkali.

Omen muž nakukne okénkem do landauru, kde tam
vnitř je. Uviděl tam zelené chlapy, voda svich kapala.
Aha! Nasimani. Jónem seskočil dolů. Sotva
seskočil dolů, přijeli ke velké žámpě v potoci, která
je nejblíže u cesty, na jednou škobrtýc, a prásk!

Landaure i s koňmi plétel sestry do žámpy.
Voda vystíkla až na stromy, v žámpě se voda
zapěnila, a nasimani i s landaurem navždy zmizeli.
Omen muž si shleboka oddechl, a hikrátce se
pokřížoval.

Na Suché se nejvíce zdržovali vasmani v potoce u Myšlivcové louky. Dopoledne ženské, které chodily do Oderského lesa na chábi, ohani, a krávu.

U potoka věšeli na hrásti různobarevné šnurky, a překnou kudel. Kdo se toho dotkl, tomu vasmani na flinkali.

Vasmani měli též velkou moc v pravé poledne, dokud byli hajní doma u obče.

Když svítilo v poledne slínko, vasman z vody nevylezl. Kdyby se od slínka osušil, tak zhroutil.

Posledně měl s vasmany na Suché šarvátky Josef Šimá, z. č. 87. Ten se s vasmanem v potoce na Suché, až do umalení porázel.

V dědině v Luboměři se zdržoval vasman v kaluži mezi pánským dvorem, a chaloupou č. 55. Tam věsil též různobarevné šnurky na hrásti, a flinkal lid.

Dále se zdržoval vasman, pod kamenným mostem v potoce proti chalupě č. 50., a v díure mezi vložením kořenem v potoce proti chalupě č. 48.

Ten chodil sedati na děnce kotlik k peci do staré dřevěné sedničky, která stála pod cestou u potoka.

Kdo mu nevyhnul, toho omácel v potoce ve vodě.

Lidi se vasmani včleni háli. Oni vydávali ze sebe, zvláště, pronikavý, půsorný hlas ze sebe.

Byli celé zelení, vousatí s dlouhou bradou.

V obličeji chudi. Měli dlouhé chude prosty. Na těle měli sklovitou látku. Voda z nich poříd kapala.

Sečlákův domov č. 4., v Leboři.

Sečlák domov mival pacholka. Pro krávu na
hrámení jezdil na louku na Nečín s volkem.
Jedenkrát jež pacholek s hospodářem na Nečín
pro krávu, a bylo již dosti pozdě k večeři.

Pacholek připoměl půj jízde hospodářovi; My
dnes jedeme na ten Nečín pochť pozdě. Domov
z Nečína se bude me společně dostávat. Varmanni
nás nebudou chlítli pustili.

Hospodář praví: Nic se neboj, jaksi k to dopadne.
Přijeli na louku, naschlí havy, nalozili na vůz, a jeli.
Slunko bylo již zajíždí. Když přijeli k Livoře louce
k potoku, varmanni na vodě v polovce rukama již
neshkali, a se smáli.

Jakž takž přijel pacholek s volkem, až k Mlynicové
cestové zákrutě.

Dale ani krok. Varmanni shokali před ojemy, volek
se jich bál, a ani krok s fírovou do předu nepošel.

Nalovce stál sečlák Jakub Líš z č. 15. Ten když ho
pozoroval, dal radce takovou. Pacholkovi řekl:

Vem nějaké dvenáct, a uder v předu šíkrátky do oje,

možna, že ho přijde. Pacholek uderil šíkrátky do
oje, a včil rýto. Volek se ani nehnul. Hospodář

domov, praví: No když s varmannama na noc
nebudem, musíme dělat radce jinou. Vyslekl
svou vestu, zavřel ji volkovi na rohy tak, aby volek
varmanny v předu tančící neviděl. A rýto!

Volek se sebral, ašel s fírovou, mi nic, tobe nic,
až domov.

Hrozný nepokoj v noci

Za humnou a uescalostí čísla 29, a 28,
o $\frac{1}{2}$ noci, hrozně škávalo. Běhali tam
po zahradačích cizí koni, hovězí, a prasata.

To býval hleuk, že lidé v noci ani spát nemohli.
Užili ven, se v noci každý bál. Bylo to pro
sousedy součinu hrozné.

Odpromohl se onomu strašeniu kům, že za uescalostí
č. 28. u ráhumenti cesty, postavena byla zdeňia
kaplička, a do výklenku této kapličky dala
za sklo soška sv. Jana Nepomuckého.

V měsíci máji konány byly od zbožných, většinou
ženských, večerní majové probožnosti
ke sv. Janu Nepomuckému, po 8. dní.

Tyto majové večerní probožnosti se tam konaly
od nepaměti, až do r. 1902.

Tak vyprávěli starí svědkové této doby.

Krásní lidé u Boží muky

na silnici.

Nedaleko kapličky Boží muky lidé večerami, a v noci
neviděti chodili. Nejvíce si rádi do Spálova, nebo
ze Spálova dolním koncem Luboměře.

Viděni tam byly bělooblecená dívčata,
velcí černí pštrosi, černé mužské osoby, nebo se
koulela s kopicek u Boží muky velká, ohnivá kladka.

Všechno místech čekal v dohledu,
robotník na jednoho, pán na Spálově, nedobry,
který chtěl získat pánovo dušisko.

Pán se ale před zkrázením svého života zachránil.
Byl ale pro boji s nedobrym, hrozně stolekem.

Za ochranu svého života nechal na tomto místě
postaviti Boží muku se soškou P. Marie, která tam
stála od nepaměti, až do r. 1932, v poslední době
stála již nachýlená do zadu, kdy vyvražděni do
silniční škarpy.

Síří projednání o střesidlech u Boží muky uvádí
v jiném seříku.

Přiznávám, že když jsem sál někdy sami ze Spálova,
a přicházet jsem k Boží muce, svaneul mne vždy
prost shachu, a nejistoty, pronávadž jsem si byl
vědom toho, co se u Boží muky jíž všechno přihodilo.

Kdyby tam něco byvalo příšlo, no
jak co kdy?

Kouleb jsem vždy do tmy scímal, ale nic jsem nespaliil.

Bliží k Sprálovu při silnici, u kapleky
P. Marie na dřevěném sloupu, čili u Ambrožové P. Marie,
která strášovala.

Ráznička, a hospodářského ze Sprálova Antoše Krále
kam tak jednou došlo, i s jeho velkým psem
feldmarem, že byl z toho několik dnív namoren.
Šíří projednání viz v jiném mém řeči.

Dále bývalo velké soužení lidu od světlonočí.

Jakmile se scházelo, již je bylo viděti skákat
na pánských Štětkách, za Božímukou směrem
k Královci. Bývalo na ně někdy pěkná podivana,
jaké rejdy při skákání prováděli.

Nikomu neublížili, kdo je při skákání nevyrušoval.
Jakmile na ně někdo zavolal, nebo zapískal, hned
měl dotyčný světlonoča seděti za tylem, a vši jenom
sypal.

Dálší své místo měli světlonoši v našem okolí
ve Všeniku, mezi Luboměřem, a Lindavou. Tam
bývalo večeromu kříž na Jezusce.

Lidé se tam báli jít. Před schůzkou utíkal každý
z Všeniku pryč. Strach ze světlonošů tam
nejvíce užili usadli v Novém Dvoře.

Milý křesťane poslyš!

Které zázraky na místech pouťních nejsou
církví svatou prověřeny, aža pravé uznány, takové
zázraky nejsou pravé.

Zázraky u Staré Vody. V Kálovské kapli se udražovali lidé, kteří chodili již s berlích.

Po uzdravení nechali berle v kapli, a išli zdraví domů. Berle tam stály v kopce po levé straně u stromy. Teď jsem je tam s mým otcem, okolo r. 1903 státi viděl.

Zázrak u Jerechovic u stromu dubu „Karia Bild“.

Tam vyoral sedlák sošku P. Marie, kterou tam uložili z fulneckého kostela knězi kapucini před Svidy.

V roce 1850, započali tam lidé procesí v procesích. Čím více křižovky z Hronic začazovaly, tím více tam věřící chodili, a celý strom dub obrazy svatých obalili.

Chodívali tam na pouť do věruje z Lubomíre.

Ku sv. zprostědi chodili ke kapucinům do Fulneka, kde byla i studna se zázračnou vodou, kterou si užívali poustevníci ze studny okovem.

Dávna, stará povinnost kněze ve Spálově
byla, jednou v roce jít s procesiem na sout'
bučí do Polštáku, a nebo na mont (horu)
asi to bude sv. Kopeček u Olomouce, a nebo hora
sv. Hostýn.

Na sv. Kopečku se objevilo v kostele
ze země vojsko.

Na sv. Hostýně pomohla P. Karla křesťanům
automobily, proti tatarům.

Co se stalo u horního kostela v Polštáku, nevím.
[Viz prout ze spálovské farnosti, v předu tohoto sešitu.]
Tam v Polštáku se hledalo asi, kdy něco.

Ve Frydecku se mnoho nemocních lidu
uzdravilo, u jázračné vody v Háji.

Les Háj, je asi $\frac{1}{4}$ hodiny cesty za Frydeckým
kostelem.

Spálovské procesí chodilo do Frydecku přes
Najheble. Tam byli ve dvoje na noc, a dostali
tam od pánů spálovských pánů ze žávisk smídatí.

Některý partý procesí vedl své
ovečky jinou cestou, a sice na Brusperk.

fedmou vedl procesí ze Spálova do Tryzku
pastýř Král, předníkou Vojáku, ve svém
sloučeném černém kabátě.

Narceště mu přišlo špatně, a ve škarpe v prole
dokonal.

To byl on, který býden před proutí, nosil pod
proutí každý den, svazky z lesa doma.

Ignác Šustek sedlák (107.) když ho viděl,
nabídl se mu, že mu svazky z lesa přiveze.

Král nabídka nepřijal slovy:

Za býden přijdu do Tryzku na prout. já musím
učít nohy chodit. — Nosil svazky z lesa pod
proutí dálé.

Návštěva Sima z č. 94. Luboměř, jezdil ještě
s proutníky z Luboměře po roce 1948 do
Hrabyně na prout.

Tam se násel žárovým
obraz P. Marie srdíčko ve kroví.

Na mnoha místech schází
zářivá voda. To jest velký nedostatek
pro využití, a občerstvení, konzervních
proutníků.

Gromovský vykopal, pohrozil V. Simovi, že ho
vypíše ze církve za to, že mu vodi věřici jeho famosti
do Hrabyně na prouti, bez jeho svolení.

Poutě ku Skále P. Marie.

Karácí rokem na den Narození P. Marie 8. září, přicházel hned rannos procesí ku Skále P. Marie z Jindřichova, Partovic, Lindavy, Dobšová, Vesky, Rušovice, a jiných farností, ku Skále P. Marie. Karácí procesí bylo vitané dvěma zvony, které byly připraveny na sloupcové zvonice.

Z Jindřichova, z Partovic, z Vesky i z Barsova, přicházelo procesí s muzikou.

Největší procesí se přitáhlo včely po poledni, z farnosti Spálovské s družičkami, s knězi, a velkou bandou muzikantů. Na toto ohromné procesí byla nadat se podívati.

O jakém zázraku si lidé farnosti spálovské mezi sebou, vyprávěli? Tnu zjevil se tam obraz na plechu malovaný, až rodiny Kristovy.

Tento obraz byl dán do farního kostela ve Spálově. V noci se tento obraz z kostela zhatil, a malzen byl opět na původním místě u Ody ve skále.

Tento obraz vandroval zázračně sem, a tam do kletic, až konečně na svém původním místě ve skále zustal, a lidé z celého okolí, kam započali karácí rok na den 8. září, putovat. Tak znělo lidové vyprávění.

Pán farář Pavel Smolka, odnesl tento zázračný obraz do Spálovu na faru, kde kdešik na ničem ani pohrozený jest.

Vavřinecká pouť v Luboměři

Když měl býti v Luboměři stavěn první kostel (možná jenom kaple), zvolili na stavbu občané město na středu obce proti schéhé veselosti č. 29.

Materiál byl ke stavbě na toto místo naverený. Když se mělo se stavbou započít, materiál v noci zmizel, a oběven byl na dnšním hřbitově.

Materiál byl odevzán zpět, na nové proti č. d. 29.

Nocí opět zmizel, a oběven tam kde dříve.

Náverli to opět zpět, a cestku posypali popudem, aby se vidělo, kdo to odevzal.

Přes noc opět všechno zmizlo bez stopy, a bylo to opět na hoře.

Toto zmizení uznáno za záruk, že řidič si píše aby jeho svatyně nestála v dědině nýbrž na horním konci dědiny. — Tak se i stalo. První svatyně byla postavena na dnšním hřbitově. Napřed jenom malá, potom půstavbou zvětšená. Poulnici přicházeli na toto záročné místo, každý rok na den sv. Vavřince (10. srpna) z celého okolí.

Když vzrostl Luboměř z 30 ti čísob domovních, na 72 čísla, a poulnici nanesli již velkou sumu milodarů peněz, byl postaven byl kostel, na novém místě nový, velký poulnický, který měl dva boční vchody, pro velký nový poulník, který do dnes stojí.

Starý kostel v mnohem menším rozsahu byl zbořen. Tři staré zvony, dva na věž kostela nového.

P

Po dobu, stavby kostela nového, starý kostel na hřbitově ještě stál, 1775 - 1777., a posloucháci ve velkém počtu do starého kostela chodili, a milodary přinášeli. Vyhazujejí to stará kostelní řeč z této doby.

Přistě celej vybavení kostela nového, bylo přezeno, za peníze poslůnky.

Kový kostel nesloží již na místě záračním.

P

Počátkem započaly být méně navštěvovaný (dle výkazu poslůných kostelních přijmu) až konečně okolo roku 1850-60. přesunul p. farář spálovský poslech od sv. Vavřince z Luboměře, ke sv. Januři Marii k Ondřejovi Skále.

P

Před 65 roky, byly velké pouli, s sv. Vavřincem, u starého lidev v Luboměři, v živé paměti.

P

Poulní míslo v Luboměři zamíklo, a sv. P. Janice u Skály oživilo, jak psánu duchovní ve Spálovce si přáli.

Vodní mlýn na Haltírově

Před rokem 1905. byl pod Haltírovem mlynářem jménem Binder, rodák ze Štědrušky. Byl dovedným lesářem. Zemřel 30. X. 1905. ve věku 64. let.

Binder měl svůj mlýn v pořadku, a dobré mlelo.

Rybniček u mlýna mival zásobu vody.

Stavení mělo prokryto od vrcholu střechy dřevěnou deskou, a střechu dolní co mlýnici mělo pokrytu šindelem.

Odtamtud proti rybníku byl velký schop, kde se nosilo obilí na mlýnici.

Odtamtud střecha byla síní, jízba, a vedle komora.

Spodek byl zděný. Z jízby byly tři okna. Dveře nahoru, a jedno ke dvorku.

Poslední obýval tento mlýn Jan Duda, až do vypuknutí světové války 1914. V době války působil Duda v Itálii do zajetí, a v Rímě co zajatec (vězovec) zemřel.

Jan Duda byl z čísla 3. cohlostinský. Uvedlost č. 3. prodal Františkovi Rerichovi z č. 8. Duda převezl mlýn od Rericha, který ho koupil od Rajmana z Oder.

Za majitele Bindera, byl mlýn obklopen silnými stromy, takže mlýn nebylo ze žadné strany vidět.

Do obytné jízby nepřišlo celý rok slunce.

Jen v poslední prázdnině slunce na dvorek, kde na hrani se vysokovali hadi.

Mlyn měl d. č. 15., a poněž mlýna stál u cesty dřívější sedmicek. Naproti sedmicek byla sklepárna na koření, s vodním pohonem.

Slupářna byla dřevěná, moulila v ní káni Janek, správce dvorcek
slupářské. Slupářna byla zrušena již za J. Bindra.

Po Bindrově dědil mlýn Rajman, který věškeré
stromy okolo mlýna vykácel, a odvezl.

Tím se u mlýna rozehrnilo. Mlýn koupil Fr. Rerich
který na mlýnici řezal žinotěl. Po Draci ho koupil
Vilém Kolajka, který tam něco protováhal.

Ku objevem se mlýn již nechádal. Všechno cháhalo,
a hrnilo. Stromy se započaly zosypáti, střechu se
rozpadla, a vodní kolo zhnilo, až se rozlámalo.

Rybniček byl zamšen bahmem, a slamiv se stromů.

Po dobu okupace obývala sedmicku rodina Eichlerova.
Po odchodu Němců, Kolajka č. 7, sedmicku rozbral.

Tak začala sláva starého vodního mlýna pod
Heltínovem, o kterém máme písemnou zprávu
od rybíře Červez pána na Správce v quuntovicích
z r. 1719., při obnovení Heltínova pána rybířem
Ferdinandem Scherzem.

Již dřívěj před obnovením Heltínova byla v ronických
mísech vodní pila, a později mlýn.

Tak hradili nás předchůdci.

Měkčeré články které jsem
již do různých sestík napsal, jsou sobě
trochu odlišné, a to proto, ponívadž jsem je
napsal, od různých v naší obci vyprávěců.

Jak mužův, tak i ženské,
každý vyprávěl některou vlastnost prochůzky
něčí, a nebo spletení.

Po dobrém uvážení ale poznáme, že jádro věci
ještě stejné.

Pozná to ale jen ten, kdo s minu-
lostí má zajem, a má s minulostí i srovnání.

Proto se nedivte, že na jiných místech, případně
pozmění.

Při hloubání, vystýkuji se nám případ,
a případ nové, zabalene věci.

V Luboměři, dne 3. března 1965.

Rudolf Mik
ve věku 72 let.

Obrah sestík: 60. bílých listů.